

ĐỨC BAHÁ'U'LLAH

BẢY THUNG LŨNG

VÀ

BỐN THUNG LŨNG

Hội đồng Tinh thần Tôn giáo Baha'i Việt Nam
www.bahai.org.vn

MỤC LỤC

LỜI GIỚI THIỆU	3
BẢY THUNG LŨNG CỦA ĐỨC BAHÁ'U'LLAH	10
THUNG LŨNG TÌM KIẾM.....	14
THUNG LŨNG TÌNH YÊU.....	17
THUNG LŨNG TRI THỨC.....	21
THUNG LŨNG THỐNG NHẤT	27
THUNG LŨNG SUNG MÃN	40
THUNG LŨNG BÀNG HOÀNG.....	43
THUNG LŨNG NGHÈO NÀN THẬT SỰ VÀ HƯ KHÔNG TUYỆT ĐỐI.....	48
BỐN THUNG LŨNG CỦA ĐỨC BAHÁ'U'LLAH	58
THUNG LŨNG THỨ NHẤT.....	61
THUNG LŨNG THỨ HAI.....	63
THUNG LŨNG THỨ BA	66
THUNG LŨNG THỨ TƯ	70

LỜI GIỚI THIỆU

Quyển Bảy Thung lũng của Đức Baha'u'llah có thể coi như đỉnh cao của sự toàn thiện trong lĩnh vực sáng tác về huyền học.

Tác phẩm uyên áo này được viết để trả lời những câu hỏi của ông Shayk Muhyi'd-Din (Sai Mu-hi Đin), vị thẩm phán ở Khaniqin, thành phố gần biên giới Iran ở về đông bắc Baghdad. Vị thẩm phán này vốn là nhà nghiên cứu triết lý Sufi, một thể loại huyền học xuất hiện ở Iran mười hai thế kỷ trước như là một phong trào trong Hồi giáo. Mục tiêu của Sufi là nhằm đạt tới sự Hiện diện của Thượng Đế bằng suy tưởng và cầu nguyện, bằng trầm tư và nhập định, một thuật ngữ đặc biệt đã được phát minh để giải thích những giai đoạn của sự tiến bộ tâm linh. Một số người Sufi tin vào chủ thuyết cho rằng họ có thể trực tiếp đến với Thượng Đế thông qua sự trợ giúp của Đức Muhammad hoặc các Đấng Tiên tri khác.

Quan điểm này đã dẫn tới chỗ người học đạo không cần tuân giữ các giới luật của tôn giáo, và như thế, đối với họ, dù là không phải đối với quần chúng, lương tâm là kẻ dẫn đường đáng tin cậy. Những nhà huyền học lớn nhất của Ba Tư là Jalalu'd-Din Rumi và Al-Ghaffali bác bỏ thuyết này, xác nhận rằng chỉ nhờ tuân tòng luật của

Thượng Đế do các Đấng Sứ giả của Ngài mặc khải thì mới đạt đến được sự Hiện diện Thiêng liêng.

Shayk Muhyi'd-Din rất thông thạo các văn phẩm của nhà Sufi Ba Tư thế kỷ 12, Faridu'd-Din Attar. Attar là tên được gọi dựa vào nghề làm nước hoa của ông ấy trước khi trở thành triết gia. Tác phẩm giá trị nhất của Attar là Mantiqu't-Tayr hay là “ngôn ngữ của loài chim”. Trong đó cuộc hành trình của linh hồn được kể là trải qua Bảy Thung lũng: Tìm kiếm, Yêu thương, Hiểu biết, Dứt bỏ, Hiệp nhất, Bàng hoàng và Hư không. Đức Baha'u'llah dùng hình thức tương tự, chứ không phải là tương đồng, trong quyển kinh Bảy Thung lũng, Ngài viết bằng tiếng Ba Tư, để nêu rõ bảy giai đoạn mà linh hồn tiến về đối tượng của bản thể mình. Đức Baha'u'llah viết Thánh thư này sau khi Ngài từ vùng núi gần sa mạc Sulaimaniyyih (Su-lai-ma-ni-a) trở về Baghdad. Chủ đề chính yếu không tùy thuộc thời gian và không gian, nó là chân lý nội tại của tôn giáo. Chân lý tâm linh ở trong tất cả các tôn giáo đều như nhau, vì nó là nền tảng của đức tin.

Đây là nội dung Tuyên ngôn của Đức Baha'u'llah về Chánh Đạo của Ngài: “Đây là nền Chánh Đạo bất biến của Thượng Đế, trường tồn trong quá khứ, trường tồn trong tương lai.” Các giáo lý về xã hội của Chánh Đạo Baha'i đã được

thiết định rõ cho thế kỷ 20 và cho các thế hệ kế tiếp, và xuất phát từ quy tắc đạo đức của những nền văn minh và của những hệ thống tôn giáo đã có từ trước. Bảy Thung lũng luận bản về Vương quốc không thuộc thế gian này, và về căn bản, nó không khác với Bài giảng trên Núi¹ hoặc với những mô tả của Đức Muhammad về Thượng Đế, Đấng Khoan dung, Đấng Từ ái.

Kinh Bảy Thung lũng dạy rằng con đường để đạt tới sự Hiện diện của Thượng Đế là phải lắng nghe Sứ điệp Đấng Biểu hiện của Thượng Đế cho thời đại này. Một người bình thường hoặc một người phi thường, không thể trở thành Đấng Christ (Chúa Cứu thế). Không ai có thể do suy nghĩ mà làm tăng thêm cho mình một phân chiều cao nào, cũng như cây gai không thể sinh ra trái vả.

Không ai có thể tự xưng mình là Tinh hoa của Thượng Đế, bởi vì không ai có quyền năng, sự hiểu biết và sự tốt đẹp vô biên. Nhưng mọi người, không kể thuộc gốc gác hèn kém như thế nào, đều có thể đạt được những Đặc tính của Thượng Đế nhờ sự phục tùng Luật thiêng liêng và suy gẫm Lời Thượng Đế do các Đấng Tiên tri mặc khải. Bất cứ ai muốn đạt tới mục tiêu của cuộc tìm kiếm huyền bí, tới sự Hiện diện của Thượng Đế, đều phải tin nhận Đấng Biểu hiện

¹ : Cửa Chúa Giê-su

của Thượng Đế trong thời đại mình, và nhờ tuân theo các giáo huấn của Đấng ấy mà mặc được cho mình chiếc áo phẩm hạnh thiên đình, có thể giúp mình đến gần Đấng Kính yêu.

Người như thế không bao giờ xưng mình là Thần Thánh, nhưng để hành động nói thay cho lời. Người ta nhớ câu chuyện về một người Ba Tư dắt con mình đến một khu vườn đẹp, ở đó nhiều người đang tụ tập để cầu nguyện. Sau một giờ đọc kinh, đứa bé nhìn quanh và thấy nhiều người không đắm mình trong lời kinh mà đắm mình trong giấc ngủ. Nó quay lại cha nó và hỏi: “Có phải chúng ta tốt hơn những kẻ ngủ thay vì cầu nguyện kia không?” Người cha trả lời giản dị là: “Con có thể tốt hơn nếu con không hỏi câu ấy.”

Trong Thung lũng Thống nhất, các câu thơ của Rumi về Khidr nhắc tới câu chuyện trong Kinh Quran (chương 18:70) về Đấng Sứ giả Thiêng liêng mà Đức Moses đã cùng đi để tìm sự soi sáng. Hai Ngài đi trên một chiếc thuyền mà vị Sứ giả lại dìm nó cho bị đắm. Việc này làm Đức Moses kinh ngạc, Ngài nói: “Ưa! Ngài dìm nó để giết hết những người trên thuyền sao?” Sau đó, vị Sứ giả giải thích rằng chiếc thuyền là tài sản của dân nghèo lao động trên biển, và Ta đã làm đắm nó vì ở cuối thuyền có vị vua đã dùng bạo lực để cướp tất cả các chiếc thuyền. Sự việc

này có hai ý nghĩa: ý nghĩa thứ nhất là tạo vật không nên đoán xét việc làm của Đấng Sáng tạo bằng những cái cân sai lạc của mình, ý nghĩa thứ hai là một tai họa từ trời ban xuống có thể là bác ái và khoan dung.

Trong Thung lũng Bàng hoàng, một lời được trích của Sinai về việc lý trí thiếu trợ lực không thể hiểu được Lời Thượng Đế. Thi sĩ hỏi: “Con nhện có thể bẫy con phượng hoàng không?” Phượng hoàng là con chim huyền thoại có đời sống cả ngàn năm, đã được mô tả một cách trân trọng trong thần thoại của các dân tộc. Con chim ấy, một sinh vật cô độc, có cái mỏ giống ống sáo trăm lỗ, mỗi lỗ phát ra một âm thanh kỳ diệu. Khi sắp chết, con phượng hoàng tự chuẩn bị cuộc hỏa thiêu, nó tuôn ra bài hát bi tráng, và nhóm lên ngọn lửa bằng những chiếc lông của nó. Khi tro đã tàn, chỉ còn một đóm lửa nhỏ, thì một con phượng hoàng mới lại đứng lên một cách kỳ diệu từ đám tro ấy. Để trả lời một câu hỏi, Đức Giáo hộ của Chánh Đạo Baha’i đã giải thích rằng chim phượng hoàng “không liên hệ gì với Đấng Biểu hiện, nhưng chỉ được dùng một cách thi vị để diễn đạt tư tưởng về một cái gì bất diệt, hoặc cái gì sinh ra trong cảnh điêu tàn.”

Dù nội dung của Bầy Thung lũng có vẻ huyền bí, và có phần xa rời cuộc sống hằng ngày của thế giới này, nó vẫn có thể được áp dụng phổ

biên với tính cách thực tế. Nguyên tắc chủ yếu là: người thực sự say men Thượng Đế sẽ bộc lộ tự nhiên trong nhân cách của mình lòng tận tụy đối với sự công bằng, lẽ phải, sự thống nhất, sự khoan dung và các phẩm hạnh thánh thiện khác mà Đấng Biểu hiện của Đấng Kính yêu đã khắc họa.

Xã hội thường phải khốn khổ với những kẻ sùng đạo ở bề ngoài, những trụ cột của các giáo hội và những bậc ưu tú của các cộng đồng, họ cho rằng họ đã “được cứu” và họ có thể phớt bỏ những quy tắc căn bản của phẩm hạnh tốt mà không bị trừng phạt. Như thế là “những kẻ được cứu” ấy đã đưa ra hai tiêu chuẩn đạo đức, coi như những quy tắc áp dụng cho họ khác với những quy tắc áp dụng cho quần chúng. Những kẻ “tự xưng công nghĩa” ấy đã từng thờ ơ trước giáo lý và giáo luật của Đấng Tiên tri mới. Chúa Giê-su đã không lo cứu những “người công nghĩa”, những văn sĩ và những người Pha-ri-si, mà thời ấy người ta coi trọng. Ngài đã không dành ơn phước của Ngài cho những kẻ tự cho mình đã được cứu, mà dành cho người tội lỗi đang còn đói và khát sự công chính.

Huyền học chân chính không phải là nơi lẫn trốn của kẻ hèn nhát, hoặc là bên đỡ của kẻ ích kỷ, hoặc là nơi trú ẩn của kẻ trốn tránh trách nhiệm xã hội. Qua khỏi Bảy Thung lũng sẽ tới

Xa Lộ Được Chọn để dẫn tới sự hiểu biết Thượng
Đế và phụng sự con người.

ROBERT L. GULICK, Jr.

BẢY THUNG LŨNG CỦA ĐỨC BAHA'U'LLAH

Nhân danh Thượng Đế, Đáng Độ lượng,
Đáng Từ bi.

Chúng ta hãy tán dương Thượng Đế, Đáng đã tạo ra sự sống từ hư vô, đã khắc cần những điều huyền bí nguyên sơ trên pháp bản của con người, đã dạy cho con người hiểu được những gì mà con người chưa biết bằng Kinh Bayan, đã biến con người thành một quyển Thánh Kinh Rực sáng cho tất cả những ai có đức tin và biết phục tùng; trong thời đại đen tối lộn xộn này, Ngài đã cắt nghĩa sự tạo sinh mọi vật (Kullu Shay). Từ đỉnh bất diệt, Ngài đã thốt ra lời tuyệt vời trong ngôi đền cao quý nhất², mục đích cuối cùng là làm cho nhân loại nhận thức, nơi mình và qua chính mình, trong cương vị Đáng Biểu hiện của Thượng Đế, rằng thực sự không có Thượng Đế nào khác ngoài Ngài, và do vậy, mọi người có thể đạt đến đỉnh cao của Chân lý, cho đến khi không còn ai quan chiêm bất cứ cái gì ngoại trừ điều giúp người ta thấy được Thượng Đế. Ta tán tụng và tôn vinh Biểu cả đầu tiên khai sinh từ Đại dương của Tinh hoa Thiên liêng và

² : Tức Đáng Biểu hiện của Thượng Đế, Đức Baha'u'llah.

Bình minh đầu tiên rạng lên từ Chân trời Thống nhất; và Mặt trời đầu tiên mọc lên nơi Thiên đàng vĩnh cửu, và Ngọn lửa đầu tiên cháy sáng trong Ngọn đèn vạn cổ dưới chao đèn Duy Nhất. Ngài là Đấng mang Danh Ahmad³ trong Vương quốc của những người cao cả, và là Đấng mang Danh Muhammad⁴ trong Hội đồng của những bậc được ở gần Thượng Đế, và là Đấng mang Danh Mahmud trong Vương quốc của những người chân thành. Và người muốn gọi Ngài bằng Danh xưng nào cũng được vì Ngài là Đấng Sở hữu tất cả các Danh tuyệt hảo nhất ở trong lòng những người hiểu biết. Cầu sự sung túc, phục tùng và bình an vĩnh cửu cho thân nhân và bạn hữu của Ngài!

Sự thực, Ta đã nghe tiếng hót của chim Họa mi thông tuệ trên cành cây bản thể ngươi, và Ta đã hiểu tiếng ca của chim Bò câu Chân xác trên các cành trong lùm cây con tim ngươi. Quả thực, Ta đã nhận ra hương thơm tinh khiết từ tâm áo tình yêu của ngươi, và đã hoàn toàn gặp ngươi qua bức thư ngươi viết. Thấy ngươi hoàn toàn chết đi trong Thượng Đế và đã được Ngài ban cho sự sống, thấy tình yêu của ngươi đối với những người thân yêu của Thượng Đế và đối với

³ : Ahmad, Muhammad, Mahmud là những Danh và Tôn hiệu của Đấng Tiên tri, gốc là động từ có nghĩa là “tán tụng, tôn vinh”.

⁴ : Như trên (xem Ahmad).

những Đấng Biểu hiện của Danh và các Đặc tính của Ngài, nên Ta mặc khải cho người một vài dấu tích thánh thiện và huy hoàng từ Cõi Vinh quang, để cho người được lôi cuốn tới Triều đường Thánh thiện của sự gần gũi và của vẻ đẹp, để cho người đạt đến một chỗ đứng, mà từ đó, người không còn thấy gì trong toàn thể tạo vật, ngoại trừ Thánh nhan Đấng Kính yêu của người, Đấng Đáng Tôn thờ, và coi mọi vật thọ tạo như đang ở vào ngày không còn hiện hữu nữa.

Và đây là giọng hát của Chim Họa mi Thống nhất trong vườn Ghawthiyyih (Gao-thia)⁵: “Trên pháp bản của con tim người sẽ hiện ra những điều huyền nhiệm tinh tế. ‘Hãy kính sợ Thượng Đế và Thượng Đế sẽ ban cho người sự hiểu biết’; và con chim của tâm hồn người sẽ nhớ đến Thiên đường vạn cổ, sẽ cất cánh khát khao bay lên cõi trời. ‘Hãy đi trên những con đường do Chúa người vạch ra’⁶, và người sẽ hái quả của sự thông công trong những ngôi vườn. ‘Hãy nuôi sống bằng mọi thứ quả’⁷”.

Nhân danh mạng sống của Ta, hỡi bạn, nếu người thưởng thức các quả này trong vườn xanh những nụ mọc trong vùng đất tri thức về Thượng Đế, dưới ánh sáng phương Đông phản chiếu qua

⁵ : Kinh Quran 2:282

⁶ : Kinh Quran 16:71

⁷ : Kinh Quran 16:71

những tấm gương Danh xưng và Đặc tính, bấy giờ sự khát khao sẽ cầm cương lòng kiên nhẫn và sự thận trọng của người, linh hồn người bị những tia chớp Lửa trời làm chấn động, sẽ lôi cuốn người rời xa quê hương trần tục để đến nơi cư ngụ thiêng liêng ở trung tâm những thế giới chân thực, người sẽ được nâng lên tới Cõi, mà ở đó, người có thể bay trên không gian như đi trên mặt đất, và di chuyển trên biển như chạy trên đất bằng!

Ước gì Ta được sung sướng, như người và như bất cứ người nào đã lên tới cõi trời tri thức, mà con tim được làm dịu mát bởi ngọn gió xác tín thổi qua ngôi vườn bản thể người từ cõi Sheba của Đấng Quảng đại.

Cầu sự bình an cho những ai đã theo Chánh Đạo! Cần nói rõ cuộc hành trình của kẻ lữ hành đi từ quê hương cát bụi đến tổ quốc thánh thiện sẽ trải qua Bảy giai đoạn. Có người gọi là Bảy Thung lũng, có người gọi đó là Bảy Thành phố. Và chừng nào lữ khách chưa rũ bỏ được tự ngã và qua hết những giai đoạn của sự Gắn gũi và Hợp nhất, y không thể nào uống được thứ Rượu vô song. Thung lũng thứ nhất là

THUNG LŨNG TÌM KIẾM

Ở đây phải đi bằng ngựa kiên nhẫn, không có nó thì lữ khách không đi đến đâu và sẽ không đạt tới mục đích nào cả. Lữ khách tuyệt đối không nên ngã lòng. Dù phải phấn đấu trăm nghìn năm mà chẳng thấy được vẻ Diễm lệ của Đấng BẠN HỮU, người cũng không được thất vọng, bởi vì ai cố gắng tìm kiếm cõi Kabih⁸ của Chúng Ta thì sẽ sung sướng được nghe tin: “Chúng Ta sẽ dắt dẫn họ trên con đường của Chúng Ta”⁹. Trong cuộc tìm kiếm, họ phải quyết tâm thắt chặt lưng để phụng sự, và trong mọi lúc họ phải rời cõi vô tâm để đến thế giới thực tại. Không sự ràng buộc nào giữ họ lại, không lời khuyên nào làm cho họ đi trệch hướng.

Con tim họ là nguồn gốc mọi kho tàng thánh thiện, không được để lẫn tạp với mọi ý đồ xấu. Họ phải từ bỏ mọi sự bắt chước, mọi tập tục cổ truyền và những điều của các ông chủ chuyển lại. Họ phải đóng chặt cánh cửa thân hữu hoặc oán ghét đối với bất cứ ai trên quả đất.

Trong cuộc hành trình, người tìm kiếm sẽ đến lúc thấy cả thế giới cũng đi vào cuộc đi lung sục dấu vết Đấng BẠN HỮU. Người sẽ gặp không

⁸ : Nơi trú ẩn ở Mecca – ở đây có nghĩa là mục đích.

⁹ : Kinh Quran 29:29. “Và ai phấn đấu vì Chúng Ta thì Chúng Ta sẽ dắt dẫn họ trên con đường của Chúng Ta.”

biết bao nhiêu Jacob lang thang tìm kiếm những Joseph!

Người sẽ thấy những người yêu hối hả đi tìm Đấng Kính yêu. Người sẽ chứng kiến thế giới của những kẻ khao khát đi tìm Đấng Khát khao! Mỗi phút mỗi giờ sẽ cho người thấy một sự việc trọng đại, một điều bí ẩn mới, bởi vì tâm hồn người đã tách rời khỏi hai thế giới, và người đang đi trên con đường dẫn đến cõi Kabih của Đấng Kính yêu. Sự giúp đỡ từ cõi vô hình dìu dắt mỗi bước chân người và nung nấu nhiệt tình tìm tòi của người. Người hãy cân nhắc việc tìm kiếm theo tiêu chuẩn tình yêu say đắm của Majnun¹⁰. Chuyện kể rằng một hôm có nhiều người thấy chàng từ lòng đất đi lên, mắt đẫm lệ. Họ hỏi: “Anh làm gì thế?” Chàng đáp: “Ta tìm Layli.” Họ chế diễu: “Khổ cho anh! Layli là linh hồn thuần túy, sao người lại tìm nàng trong lòng đất!” Chàng đáp: “Ta tìm nàng khắp nơi, và có thể sẽ gặp nàng nơi nào đó.”

Đúng thế, người khôn ngoan sẽ bảo tìm kiếm Đấng Chúa của các Chúa trong bụi đất là

¹⁰ : Majnun nghĩa đen là “không lành mạnh”. Đây là tên một nhân vật tình sử nổi danh trong truyện cổ dân gian Ba Tư và Á Rập, có người tình là Layli, con gái của một ông hoàng Á Rập. Biểu tượng cho tình yêu chân thực của con người gần đến mức Thiêng liêng, chuyện đã trở thành đề tài cho nhiều thi phẩm lãng mạn của Ba Tư, đặc biệt là của Nizami viết năm 1188-1189.

sai, nhưng đó cũng là bằng chứng sự tìm kiếm có cố gắng phi thường. “Kẻ nào cố gắng tìm kiếm thì sẽ được gặp”¹¹.

Kẻ tìm kiếm chân chính không có tham vọng nào khác hơn là gặp đối tượng của mình, cũng như tình nhân chỉ quyết chí tìm gặp ý trung nhân. Nhưng chỉ đạt được điều kiện đó khi nào người đi tìm dám hy sinh mọi thứ, nghĩa là tất cả những gì mắt thấy, tai nghe, trí hiểu; tất cả những cái đó phải từ bỏ hết, để vào được thế giới tinh thần, tức là đến Thành phố của Thượng Đế. Và sự tìm kiếm ấy đòi hỏi biết bao nhiêu công sức, nếu chúng ta quyết gặp Ngài. Và khi uống được chén mật ngọt ngào ấy, ta sẽ vứt bỏ cả trần gian.

Kẻ nào lao mình vào cuộc hành trình này, sẽ ngòai trên tất cả mọi mảnh đất và sống trên tất cả mọi miền. Trên mỗi khuôn mặt, người sẽ tìm kiếm vẻ đẹp của Đấng Bạn hữu. Trong mỗi xứ, người sẽ tìm gặp Đấng Kính yêu. Người sẽ gia nhập mọi đoàn thể, kết bạn với mọi linh hồn, để may ra có thể tìm thấy nơi tâm trí nào đó dấu vết của Đấng Bạn hữu, hay bắt gặp trên khuôn mặt nào đó vẻ đẹp của Đấng Kính yêu. Nếu nhờ sự giúp đỡ của Thượng Đế mà người tìm được dấu vết của Đấng Bạn hữu không dấu vết trong cuộc hành trình này, và từ Đấng Sứ giả Thiên thượng

¹¹ : Nơi trú ẩn ở Mecca. Ở đây có nghĩa là mục đích.

người nhận thức được hương thơm của Joseph từ lâu đã mất tích, thì chính lúc ấy người bước vào

THUNG LŨNG TÌNH YÊU

Để hoàn toàn bị thiêu rụi bởi lửa tình yêu. Ở Thành phố này, vòm trời nhập định được nâng cao, Mặt trời Khai minh thế giới chiếu sáng rực rỡ, ngọn lửa tình yêu bùng cháy đốt thành tro bụi mọi thu hoạch của lý trí. Lúc ấy lũ khách không còn phân biệt mình với ai khác. Người không tìm sự hiểu biết hoặc sự ngu muội, nghi ngờ hoặc xác tín. Người cũng không còn biết buổi bình minh của sự hướng dẫn cũng như đêm tối của sự sai lầm. Người khiếp sợ sự vô tín cũng như sự tín ngưỡng, và cho độc là hương thơm. Vì thế Attar¹² đã nói: “Sự lầm lạc dành cho kẻ bất tín, lòng tin cho kẻ có tín ngưỡng, và cho con tim Attar một chút đau thương!”

Con ngựa để đi trong Thung lũng này là sự đau khổ, và nếu không có nó thì không thể đi hết cuộc hành trình. Trong cương vị đó, người tình nhân chỉ để tâm trí vào Đấng Kính yêu của mình, và không tìm bến đậu an toàn nào khác ngoài Đấng BẠN HỮU. Đi trên đường của Đấng Kính yêu, người hy sinh cả trăm lần đời sống mình, và

¹² : Faridud-Din Attar (1150-1230), thi sĩ lớn thuộc phái Sufi ở Ba Tư.

cứ mỗi bước, người lại sẵn sàng ném cả ngàn chiếc đầu mình dưới chân Ngài.

Hỡi người anh em của Ta, trừ khi người đi đến xứ Ai Cập của tình yêu, người sẽ không tìm thấy được Joseph¹³ mỹ lệ của Đấng Bạn hữu, và nếu không trở nên mù như Jacob, người sẽ không bao giờ mở được nhãn giới tâm linh. Chùng nào người chưa cháy bùng với lửa tình yêu, thì không bao giờ người thông công được với Đấng Kính yêu của sự khát khao. Người yêu thương không sợ gì cả, và không điều nguy hại nào đến gần người được. Người sẽ rét run trong lửa; người sẽ ở trong biển mà không ướt. “Người yêu thương là người thấy lạnh trong lửa địa ngục; và người khôn ngoan là người khô ráo khi chìm trong biển”¹⁴.

Tình yêu không chấp nhận sự hiện hữu và không tha thiết với cuộc sống, bởi vì nó thấy sự sống trong cái chết, và tìm ra vinh quang trong tử nhục.

Để xứng đáng với sự cuồng si của tình yêu, người ta phải có cuộc sống thật lạnh mạnh; để xứng đáng với sự buộc ràng của Đấng Bạn hữu, người ta phải có cuộc sống thuần tinh thần.

¹³ : Tích Cựu ước.

¹⁴ : Thơ huyền học Ba Tư.

Vinh thay cho cái cổ mắc vào tròng của Ngài, và phúc thay cho cái đầu rụng xuống cát bụi trên đường tình yêu của Ngài.

Bởi vậy, hỡi người bạn của Ta, hãy lánh xa tự ngã để người có thể tìm thấy Đấng Vô song; hãy tự rút khỏi cuộc đời để có được mái nhà trong Tổ Thiêng liêng. Người phải tự hủy diệt mới có thể nhen lên trong người ngọn lửa hiện hữu, và được xứng đáng bước vào con đường của tình yêu.

“Tình yêu không trôi mình trong một tâm hồn sống; con chuột chết thì con chim ung không săn.”¹⁵

Tình yêu trong mỗi chớp mắt lại thiêu đi một thế giới và hủy hoại bất cứ xứ nào nó đã cắm cờ lên đó. Trong vương quốc của nó, sự hiện hữu không tồn tại; trong vương quốc của nó, những người khôn ngoan không nắm quyền điều khiển. Con thù quái của tình yêu nuốt lững những bậc thầy trí tuệ và hủy diệt vị chúa tể tri thức. Nó uống cạn bảy đại dương mà chưa thỏa mãn cơn khát của con tim và nó bảo: “Còn gì nữa không?” Nó không tự biết mình và không quan tâm đến mọi sự hiện hữu khác trên đời: “Tình yêu là

¹⁵ : Kinh Quran 50:29.

khách lạ ở dưới đất cũng như ở trên trời; nó chứa đựng bảy mươi hai sự điên cuồng”¹⁶.

Nó nhốt trong lưới nó vô số nạn nhân; và bằng mũi tên độc, nó gây thương tích cho muôn ngàn người khôn ngoan. Hãy biết rằng mọi màu đỏ trên thế giới là dấu hiệu con thịnh nộ của nó; tất cả những khuôn mặt người xanh xao đều do nhiễm phải chất độc của nó. Nó không cho thuốc chữa nào khác ngoài cái chết; nó không đi đến nơi nào khác hơn là thung lũng bóng tối! Ấy nhưng, nọc độc của nó trên môi người yêu lại ngọt ngào hơn mật ong; và trong mắt kẻ tìm kiếm thì sự hủy diệt lại đẹp hơn trăm ngàn mạng sống. Vậy cho nên lửa tình yêu cần đốt cháy những bức màn tự ngã yêu quái, để cho thân tâm được thanh lọc, và nhờ đó có thể hiểu được cương vị Đấng Chúa tể của tất cả thế giới.

“Hãy nhen lên ngọn lửa tình yêu và thiêu hủy tất cả những gì hiện hữu, rồi bước vào xứ sở của những người đang yêu.”¹⁷ Nếu được sự nhìn nhận của Đấng Sáng tạo, người đang yêu thoát khỏi móng vuốt của chim ưng tình yêu, thì người sẽ bước vào

¹⁶ : Jalalud-Din Rumi (1207-1273), thi sĩ Mathnavi Jalalud-Din được gọi là Mawlana (thầy của chúng tôi) là thi sĩ Sufi lớn nhất của Ba Tư, người sáng lập phái ẩn tu Mawlawi.

¹⁷ : Trích tụng thi của Đức Baha'u'llah.

THUNG LŨNG TRI THỨC

Và từ nghi ngờ, người đạt tới sự xác tín; từ bóng tối ảo tưởng, người đi vào vùng ánh sáng hướng dẫn của sự kính sợ Thượng Đế. Mắt tâm linh của người sẽ mở ra, và người bắt đầu tâm sự âm thầm với Đấng Kính yêu; người mở rộng cánh công chân lý và lòng mộ đạo, đóng hết các cửa của sự tưởng tượng quang xiêng. Ở trong cương vị đó, người bằng lòng với chỉ dụ của Thượng Đế, coi chiến tranh cũng như hòa bình. Người thấy trong cái chết những huyền nhiệm của sự sống vĩnh cửu. Bằng nhãn lực của xác thịt và tâm trí, người thấy rõ những bí ẩn của sự tái sinh trong thế giới tạo vật và trong linh hồn con người, và tâm hồn tinh khiết cho người hiểu rõ sự sáng suốt thiêng liêng trong các Biểu hiện vô biên của Thượng Đế. Người thấy biển cả như một giọt nước, và trong một giọt nước người thấy cả những bí ẩn của đại dương.

“Hãy đập vỡ tâm của nguyên tử, thì kia, ở trong đó, người sẽ thấy mặt trời.”¹⁸

Trong Thung lũng này, lữ khách thấy mọi sự tạo dựng của Đấng Chân thực đều thuần là ơn quan phòng, và luôn luôn người nói: “Người không thể thấy sự khiếm khuyết nào trong cuộc sáng tạo của Đấng Thượng Đế Từ bi; hãy nhìn

¹⁸ : Thơ huyền học Ba Tư.

kỹ lại đi. Người có thấy tí vết nào chẳng?”¹⁹. Người sẽ thấy công lý trong bất công và thấy ơn phước trong công lý. Trong sự ngu muội, người thấy bao nhiêu tri thức tàng ẩn, và trong tri thức vô vàn sự khôn ngoan được biểu hiện. Người phá vỡ chiếc lồng thân xác và dục vọng, và giao tiếp với những người ở trong cõi bất diệt. Người vươn lên trên những bậc thang chân lý nội tại, và hồi hải đến cõi trời ý nghĩa nội tại.

Người đi trên chiếc thuyền: “Chúng Ta sẽ cho họ thấy những dấu hiệu của Chúng Ta ở mọi miền và ở trong chính họ”²⁰. Và người du hành trên biển “cho đến khi hiểu rằng Thánh Kinh này là chân lý”²¹. Nếu gặp bất công thì người có đủ sự nhẫn nại; và nếu gặp thịnh nộ, người sẽ đáp lại bằng tình yêu.

Chuyện xưa kể rằng có một tình lang trải qua nhiều năm thờ than vì phải phân ly với tình nương, và bị hao gầy vì sự xa cách ấy. Tình yêu dày vò người ấy đến nỗi người đâm mất kiên nhẫn, và thân thể nhàm chán tinh thần. Chàng cho cuộc sống không có năng là điều đùa cợt, và thời gian làm cho chàng tiêu tụy. Biết bao ngày chàng không được an nghỉ vì mong nhớ nàng. Và biết bao đêm nỗi khổ vì nàng đã khiến chàng mất

¹⁹ : Kinh Quran 67:3.

²⁰ : Kinh Quran 41:53.

²¹ : Kinh Quran 41:53.

ngủ; chàng yêu tới mức thân thể chỉ còn thoi thóp tiếng thở dài, và vết thương tâm hồn biến chàng thành tiếng khóc thảm sâu. Chàng dám đem cả ngàn cuộc sống để đổi lấy một giọt rượu tao phùng, nhưng chàng chẳng được toại nguyện. Tất cả các thầy thuốc đều không chữa được bệnh chàng, và bạn bè cũng bỏ rơi chàng. Thật vậy, thầy thuốc chẳng có thuốc nào để chữa bệnh tình yêu; chỉ có ân huệ của tình nương mới giải cứu được chàng.

Cuối cùng, cây mong nhớ đã kết trái thất vọng, và ngọn lửa hy vọng đã biến thành tro tàn. Thế rồi một đêm, vì cảm thấy không thể sống được nữa, chàng ra khỏi nhà, bước đi vắn vơ về phía chợ, và bất chợt thấy một người lính canh theo sau chàng. Chàng bỏ chạy, người lính canh đuổi theo, và thêm nhiều lính canh khác chặn hết lối đi của kẻ ưu phiền. Kẻ khổ đau vừa khóc thầm vừa chạy lung tung, bụng bảo dạ: “Đúng đây là Israil, thân chết của ta đang đuổi gấp theo ta; hay y là bạo chúa của nhân loại, đang muốn làm hại ta?”

Chàng cứ chạy bừa, kẻ bị chảy máu vì mũi tên của tình yêu, trong lòng than vãn. Rồi chàng chạy đến dưới chân một bức tường bọc quanh một khu vườn, và phải hết sức khó khăn mới trèo lên được vì bức tường quá cao. Hết còn thiết sống, chàng thả người xuống vườn. Và ở đó,

người yêu của chàng, đèn cầm trong tay, đang tìm kiếm chiếc nhẫn vàng đánh rơi. Chàng là kẻ nát lòng vì yêu, nhìn say đắm tình nương, và đưa tay lên trời cầu nguyện rõ to: “Lạy Thượng Đế, xin Ngài ban vinh quang cho người lính canh, và cả của cải, và cả tuổi thọ nữa. Bởi vì chắc chắn người lính canh ấy là thiên thần Gabriel đã dẫn đường cho kẻ khốn khổ này, hoặc ông ấy là thiên thần Israfil đã đem sự sống đến cho kẻ tàn tạ này!” Hẳn nhiên chàng đã nói thật, vì sự tàn ác bề ngoài của người lính canh đã giúp chàng tìm thấy nhiều sự nhiệm mầu của công lý, và thấy bao nhiêu sự bác ái ẩn mình sau bức màn che. Nhờ sự dữ tợn, người lính canh đã đưa kẻ chết khát trong sa mạc tình yêu đến bến bờ của người yêu, và thấp sáng đêm đen xa vắng bằng ánh sáng tương phùng. Lính canh đã đuổi kẻ cách xa vào vườn hoa gân gỏi. Và y đã đưa tâm hồn đau yếu đến với vị lương y của con tim.

Nếu kẻ si tình kia biết thấy xa, thì ngay từ đầu chàng đã chúc phúc cho người lính canh ấy và cầu nguyện cho người ấy, vì đã nhận thấy sự hung bạo là công lý; nhưng bởi vì chàng không thấy được chung cuộc của sự vật, nên lúc đầu chàng chỉ biết khóc than và oán trách. Có nhiều người du hành trong khu vườn tri thức, vì họ thấy được chung cuộc từ khi bắt đầu, thấy hòa bình trong chiến tranh, và thấy tình thân ái trong cơn giận dữ. Đó là trạng thái của người đến được

Thung lũng này. Còn những người đạt đến Thung lũng xa hơn thì thấy sự bắt đầu và sự kết thúc chỉ là một. Đúng ra họ không thấy có sự bắt đầu và sự kết thúc nữa, nghĩa là họ thấy rõ không có “Cái bắt đầu” cũng như không có “Cái sau cùng”²². Còn các cư dân của Thành phố vĩnh cửu, đang sống trong đất vườn xanh mướt, không những không nhận có sự đầu và sự cuối, mà họ còn vượt lên khỏi cái gọi là đầu và bỏ xa cái gọi là cuối. Vì họ đã lên khỏi các thế giới của các danh, vượt xa những thế giới của đặc tính, nhanh như tia chớp. Nên mới có lời nhận định là: “Sự thống nhất tuyệt đối loại trừ mọi đặc tính,”²³ và họ đã làm nhà ở dưới bóng của bản thể tinh anh.

Bởi vậy, nổi bật ở điểm này, Khaji Abdullah²⁴ - Cầu xin Đấng Thượng Đế Tối cao thánh hóa linh hồn đáng yêu ấy – đã nêu lên một luận điểm tinh tế và nói lời hùng hồn về ý nghĩa của câu “Ngài dắt dẫn chúng con trên đường ngay” như sau: “Dắt dẫn chúng con trên đường ngay có nghĩa là làm vinh dự chúng con với tình yêu của Bản thể Ngài để chúng con thoát khỏi sự

²² : Kinh Quran 57:3.

²³ : Lời của Ali.

²⁴ : Shaykh Abu Imai Abdullah Ansazi ở Hirat (1006-1088), vị lãnh đạo phái Sufi, thuộc dòng dõi Abu Ayyub, Bạn Đấng Tiên tri. Ông nổi danh nhiều với các tác phẩm Mumajat (Nguyện cầu) và Rubayyat (Thơ Tứ Tuyệt). Ansar nghĩa là “Những người giúp đỡ” hay là những người bạn của Đức Muhammad ở Medina.

ràng buộc với tự ngã và với bất cứ cái gì khác ngoài Ngài.”

Hơn nữa những người này còn vượt cao hơn cương vị này, như lời thơ sau đây: “Tình yêu là một bức màn ngăn cách người yêu với người được yêu; còn nói nhiều hơn nữa thì tôi không được phép.”²⁵

Vào lúc này buổi ban mai tri thức đã rạng lên và những ngọn đèn của cuộc phiêu du đã được dập tắt.²⁶

“Với đầy đủ sức mạnh và ánh sáng, trước chân lý, Moses còn bị che mờ;

Còn người không có cánh, thì đừng tính chuyện tung bay”²⁷.

Nếu biết thông công và cầu nguyện, người hãy bay lên những chiếc cánh trợ lực của những Linh hồn Thánh thiện để người thấy được những

²⁵ : Jalalud-Din Rumi.

²⁶ : Lời này nói về cuộc hành trình tìm kiếm chân lý được dắt dẫn bởi “Những ngọn đèn” hay là những vị lãnh đạo phái Sufi. Ở đây Đức Baha’u’llah báo cho các nhà huyền học biết rằng khi Đấng Biểu hiện Thiên liêng đến trong ngày của Ngài thì việc đi tìm kiếm không còn cần thiết nữa, như Ali đã dạy hãy tắt đèn khi mặt trời mọc. Mặt trời là ý nói Đấng Biểu hiện của Thượng Đế trong Ngày Mới.

²⁷ : Jalalud-Din Rumi.

điều bí ẩn của Người Bạn và đạt được ánh sáng của Đấng Kính yêu.

“Quả thật chúng ta từ Thượng Đế mà đến và chúng ta trở về với Thượng Đế”²⁸.

Sau khi qua khỏi Thung lũng Tri thức, đó là chặng đường cuối của sự hữu hạn, lũ khách sẽ đến

THUNG LŨNG THỐNG NHẤT

Người sẽ uống trong chén huyền vi của Đấng Tuyệt đối; người sẽ chứng kiến những Biểu hiện của Nhất thể. Trong cương vị này, những tấm màn đa nguyên sẽ bị chọc thủng, và người sẽ từ giã các thế giới của xác thịt mà bay lên cõi trời thống nhất. Người sẽ nghe bằng thính giác của Thượng Đế, và với thị giác của Thượng Đế, người sẽ thấy những bí ẩn của sự sáng tạo thiêng liêng. Người sẽ vào nơi ở của Đấng Bạn hữu, và sẽ được biệt đãi trong trướng mạc của Đấng Kính yêu. Người sẽ làm cho bàn tay Thượng Đế xuất hiện từ tay áo tuyệt đối; người sẽ chứng ngộ những bí ẩn của uy quyền. Người không tự gán cho mình công trạng, danh hiệu hoặc địa vị nào, mà chỉ thấy vinh dự của mình trong sự tôn vinh Thượng Đế. Người nhận thức

²⁸ : Kinh Quran 2:151.

trong danh mình là danh Thượng Đế. “Đối với người, tất cả các bài hát đều thuộc về Đấng Chúa tể”²⁹ và mọi điệu hát du dương đều đến từ Ngài. Người ngồi vào chiếc ngai “Hãy nghe đây, tất cả đều do Thượng Đế mà ra”³⁰. Người sẽ nghỉ ngơi trên tám thảm “không một quyền năng nào, không một uy lực nào mà không xuất phát từ Thượng Đế”³¹. Người sẽ nhìn vạn vật bằng con mắt nhất thể, và thấy những tia sáng huy hoàng của Mặt trời Thiên liêng từ phương Đông của bản thể vô tận, rọi xuống đồng đều đến mọi vật hiện hữu và ánh sáng duy nhất soi sáng tất cả tạo vật.

Người hẳn biết rõ rằng tất cả những biến thái mà lũ khách, qua các giai đoạn của cuộc hành trình, nhận thấy trong các thế giới hiện hữu, đều do cái nhìn của lũ khách ấy. Chúng Ta sẽ cho một ví dụ để ý nghĩa điều này được sáng tỏ hơn. Hãy quan sát mặt trời: dù nó soi trên mọi vật bằng một ánh sáng duy nhất theo lệnh Đấng Quân vương của sự Biểu hiện, nhưng ở mỗi nơi nó hiện ra và soi sáng một cách khác nhau, thích nghi với điều kiện nơi đó.

Ví dụ như trong tấm gương, nó là một đĩa tròn, ấy là vì gương trong suốt; trong lăng kính,

²⁹ : Jalalud-Din Rumi.

³⁰ : Kinh Quran 4:80.

³¹ : Kinh Quran 18:37.

nó làm cho lửa xuất hiện; trong những vật khác thì chỉ có ảnh hưởng của sự phản chiếu, nhưng không có nguyên hình đĩa sáng. Tuy nhiên, theo mệnh lệnh của Đấng Sáng tạo, nhờ ảnh hưởng của ánh sáng, mặt trời đào luyện mỗi vật tùy tính chất của vật ấy như người nhận thấy.

Cũng như thế, màu sắc của ánh sáng thay đổi tùy tính chất của mỗi vật. Ví dụ chiếu qua quả cầu vàng, nó có màu vàng; có khi trắng hoặc đỏ, tùy qua tấm kính mang màu sắc ấy. Những sự khác nhau ấy không do ánh sáng, mà thật sự do vật nhận ánh sáng. Ở nơi hoàn toàn khất ánh sáng như do các bức tường hoặc mái nhà, các vật ở đó không biết được sự huy hoàng của ánh sáng vì mặt trời không rọi vào đó được.

Vì lý do tương tự, những linh hồn tàn phế đã che khuất mãnh đất tri thức bởi những bức tường tự ngã và dục vọng, và che phủ nó bởi những đám mây của sự dốt nát và mù quáng, và không tiếp thụ được những tia sáng của Mặt trời tinh thần và những bí ẩn của Đấng Kính yêu vĩnh cửu; và bị cách ly với sự khôn ngoan trân bảo của Tôn giáo tinh thuần của Đấng Chúa tể các Đấng Sứ giả, bị chặn lại trước ngưỡng cửa cung cấm của vẻ đẹp tuyệt đối, và bị lưu đày ra khỏi cõi Kabih vinh quang. Đó là tình trạng của con người trong thời đại chúng ta! Và nếu chim Họa mi³²

³² : Đây ý nói tới chính Biểu hiện của Đức Baha'u'llah.

bay lên khỏi vũng bùn tự ngã, đến đậu trên khóm hoa hồng của linh hồn và hát lên những điệu mê ly bằng tiếng Ả Rập và những bài hát ngọt ngào tiếng Iran để thuyết minh những bí ẩn của Thượng Đế, và chỉ một lời cũng đủ làm tươi mát, làm sống lại tất cả những người chết, và truyền Thánh Linh cho những bộ xương mục rã của cõi sinh tồn này, thì người sẽ thấy hàng ngàn móng vuốt ghen tị và muôn ngàn cái mỏ quắp hằn thù sẵn đuôi Ngài và cố hết sức diệt trừ Ngài!

Vậy đó, mùi thơm dịu ngọt đối với con bọ hung là cái gì xú uest, và hương thơm dễ chịu cũng không có nghĩa gì đối với người bệnh hồng khuru giác. Vì thế, nên có lời dạy soi đường cho kẻ tối tăm là:

“Hãy tẩy sạch đầu người cho khỏi cảm cúm và hãy hít thở hơi thở của Thượng Đế.”³³

Như thế hẳn người đã hiểu được ảnh hưởng của môi trường là như thế nào. Khi mà lũ khách chỉ nhìn ở bên ngoài, nghĩa là chỉ thấy những khối cầu nhiều màu, thì thấy các sắc vàng, trắng hay đỏ; và đó là nguyên nhân những sự tranh chấp giữa loài người; và lớp bụi mờ tỏa ra từ những tâm hồn nhỏ hẹp đã trùm phủ thế giới. Có những người khác thì thấy được sự rục rở của

³³ : Jalalud-Din Rumi.

Ánh sáng, và những người khác nữa thì thấy chính Mặt trời vì đã uống được rượu Nhất thể.

Vì người ta có thể ở vào ba trình độ khác nhau như thế, nên sự hiểu biết và lời nói của kẻ lữ hành có khác nhau; từ đó mà nảy sinh những sự xung đột trên cõi đời này.

Có người vươn lên được cõi Nhất thể và nói về cõi ấy; có những người khác thì vẫn ở trong thế giới hữu hạn, có người chỉ biết có tự ngã, trong khi một số người khác thì hoàn toàn tâm tối.

Như thế những kẻ ngu muội của thời đại không tiếp được chút ánh sáng nào của Đấng Mỹ lệ Thiên liêng đã tuyên bố này nọ, và qua mọi thời đại, mọi chu kỳ, họ đã đối xử với con dân của Đấng Duy nhất như bản thân họ đáng bị đối xử như vậy.

“Nếu Thượng Đế trừng phạt con người xứng với hành động của họ, thì không còn một sinh linh nào sống sót trên quả đất; nhưng Thượng Đế dè dặt sự phán quyết lại cho đến Ngày đã định.”³⁴

Hỡi người anh em của Ta, một tâm hồn tinh khiết không khác một tấm gương, hãy tẩy sạch nó bằng dầu bóng tình yêu và dứt bỏ mọi thứ

³⁴ : Kinh Quran 16:63.

ngoại trừ Thượng Đế, để cho Mặt trời Chân lý rọi vào và cho Hừng đông Vĩnh cửu sáng lên trong đó. Có thể thì người mới hiểu được ý nghĩa của lời nói:

“Trời của Ta cũng như đất của Ta không chứa được Ta, nhưng tâm hồn của kẻ tôi tớ trung thành của Ta lại là nơi Ta ngự trị.”³⁵

Vậy hãy nắm lấy mạng sống trong tay người, và với niềm khát khao vô biên, hãy đem dâng nó cho Đấng Kính yêu mới xuất hiện.

Khi nào ánh sáng Đấng Biểu hiện của Đấng Vua Duy nhất ngự trị trên quả tim và linh hồn con người, thì sự rực rỡ của Ngài sẽ biểu hiện trên tất cả các chi thể khác.

Lúc ấy sự bí ẩn của sách truyền lừng danh sẽ sáng rực lên trong bóng tối:

“Kẻ tôi tớ đến gần Ta do cầu nguyện và được Ta đáp ứng, Ta sẽ trở thành tai mà y dùng để nghe...”³⁶

Như thế là Đấng Chủ nhà đã xuất hiện trong nhà Ngài, và tất cả các trụ cột của ngôi nhà đều được soi sáng bởi ánh sáng của Ngài. Hành động và kết quả của ánh sáng đều bởi Đấng Ban cho ánh sáng. Như thế là tất cả đã vận động do Ngài

³⁵ : Trong Hadith, sách giáo lý Hồi giáo, ghi lời và việc làm của Đức Muhammad hoặc của các vị Imam.

³⁶ : Kinh Quran 83:28.

và đứng lên bởi ý chí Ngài. Đó là nguồn nước giải khát cho những kẻ được gần Ngài, như Thượng Đế đã phán: “một nguồn nước từ đó những kẻ gần gũi Thượng Đế sẽ uống...”³⁷ Tuy nhiên, không ai được giải thích những lời này là Thượng Đế nhập vào con người, hoặc cho rằng các thế giới của Thượng Đế đã giáng xuống trong trình độ của tạo vật; hoặc người không được đề cho chính mình hiểu lầm như thế. Thượng Đế là tối thánh, nên chẳng lên, chẳng xuống, chẳng ra, chẳng vào. Và trước kia cũng như mãi mãi về sau, không khi nào Ngài mang những đặc tính của con người. Không ai hiểu được Ngài. Không linh hồn nào tìm được con đường để đến với Bản thể Ngài. Tất cả các nhà huyền học thông thái đã lang thang ở xa nơi Thung lũng Tri thức của Ngài; tất cả các vị Thánh đã lạc đường khi muốn tìm biết tinh hoa của Ngài. Ngài chí thánh vượt lên trên sự hiểu biết của kẻ khôn ngoan; Ngài cao cả vượt khỏi sự hiểu biết của người trí thức.

Ngõ đã khóa, sự tìm tòi bị cấm chỉ, những bằng chứng về Ngài là dấu hiệu của Ngài, và lý luận của Ngài chính là Ngài đó.³⁸

Bởi những người yêu gương mặt Đấng Kính yêu đã nói:

³⁷ : Trong Hadith, sách giáo lý Hồi giáo, ghi tòi và việc làm của Đức Muhammad hoặc của các vị Imam.

³⁸ : Lời giảng của Ali.

“Hỡi Ngài, Ngài là Đấng mà chỉ Tinh hoa của Ngài mới chỉ đường để đến Tinh hoa của Ngài; là Đấng cao cả mà không có gì trong tạo vật có thể đem ra đối chiếu được”.³⁹

Làm sao hư vô có thể ruồi ngựa vào cánh đồng của Uyên nguyên, làm sao bóng tối phù du có thể vươn tới Mặt trời vĩnh cửu? Đấng Bani hũ⁴⁰ đã phán: “Ngoài Ngài ra, chúng con không thể biết Ngài,” và Đấng Kính yêu lại dạy: “Cũng không đạt đến sự hiện diện của Ngài.”⁴¹

Đúng thế, những lời này được ghi lại theo những trình độ hiểu biết liên quan đến sự hiểu biết về những Đấng Biểu hiện của Mặt trời Thực tại, Mặt trời này truyền ánh sáng xuống những Tấm gương. Sự huy hoàng của ánh sáng ở trong những tâm hồn, bị ngăn che bởi những bức màn của cảm giác và của các biểu hiện thế gian, giống như ngọn nến ở trong lồng đèn sắt, và chỉ khi nào lồng đèn bị phá bỏ đi thì ánh sáng mới tỏa ra được.

Cũng vậy, nếu người xé toang những tấm màn ảo tưởng đang vây phủ tâm hồn người thì ánh sáng nhất thể mới biểu hiện được. Như thế, đối với ánh sáng rõ ràng là không có vấn đề vào hay ra – thử hỏi đối với Tinh hoa của hiện hữu

³⁹ : Hadith.

⁴⁰ : Đức Muhammad.

⁴¹ : Đức Muhammad.

và với Đấng Huyền bí ta hằng khát khao, lẽ nào lại có chuyện vào ra.

Hỡi người anh em của Ta, hãy du hành trong các thế giới này bằng tinh thần tìm kiếm, chứ đừng bằng sự bắt chước. Kẻ lữ hành chân chính không dừng bước vì ngọn roi của ngôn từ hay những lời xì xào bóng gió.

“Bức màn nào ngăn nổi người yêu với người yêu?

Cả đền thành trì của Alexandre cũng không chia cách họ được!”⁴²

Những điều bí ẩn thật là nhiều, và những kẻ xa lạ cũng nhiều lắm thay! Hàng trăm pho sách cũng chẳng đủ để giải thích sự bí ẩn của Đấng Kính yêu, và những trang này cũng không thể ghi cạn đề tài này. Tuy nhiên, cũng không cần nói nhiều đến một tiếng hoặc một ký hiệu.

“Tri thức chỉ là một điếm, nhưng kẻ đốt nát đã nhân nó lên.”⁴³

Cùng trên quan điếm này, hãy suy gẫm về sự khác biệt của các thế giới. Tuy số lượng của các thế giới thiêng liêng là vô cùng, nhưng có người cho rằng có thể chia ra làm bốn bậc: thế giới hữu hạn (Zaman: thời gian) có bắt đầu và có

⁴² : Hafiz, tên là Shamsud-Din Muhammad ở Shiraz, mất năm 1300, ông là một thi hào Ba Tư.

⁴³ : Hadith.

kết cuộc; thế giới trường tồn (Dahr) có khởi thủy mà không có chung cuộc; thế giới cổ xưa (Sarmad) không có mở đầu nhưng có kết thúc; thế giới vĩnh hằng (Azal) không có bắt đầu, cũng không có chấm dứt.

Còn nhiều quan điểm khác nữa về vấn đề này, nhưng nếu Ta bàn thêm thì chỉ gây nhầm chán. Có người nói thế giới Sarmad là hữu chung vô thủy, thế giới Azal là Thiên cung không sinh diệt. Có người khác gọi các thế giới ấy là Thiên đình (Lahut), là Thiên cung (Zabarut), là Vương quốc của Thiên thần (Malakut), và thế giới hữu hoại (Nasut). Họ cũng nói có bốn con đường dẫn tới tình yêu: đường từ tạo vật đến Thượng Đế; đường từ Thượng Đế đến tạo vật; đường từ tạo vật đến tạo vật; đường từ Thượng Đế đến Thượng Đế. Về vấn đề này cũng vậy, các nhà thông thái và tiên tri huyền học đã luận bàn nhiều; Ta tưởng không cần nói đến nữa, vì Ta không muốn nhắc nguyên văn lời họ; người nào chỉ biết trích dẫn các tác giả trước kia, điều đó chứng minh tri thức họ là do thủ đắc chứ không do thiên khai. Ở đây Chúng Ta chỉ bàn đến trong chừng mực tập tục đòi hỏi, và tùy nhu cầu của bạn hữu. Hơn nữa những vấn đề như thế không nằm trong khuôn khổ của bức thư này. Việc chúng ta không muốn trích dẫn nhiều tác giả xưa không phải do lòng kiêu ngạo; đó chỉ là biểu hiện

của sự khôn ngoan và là bằng chứng của ơn phước.

“Nếu Khidr đã đánh chìm chiếc tàu trên biển, thì trong việc làm như sai này có cả ngàn lý đúng.”⁴⁴

Và lại, kẻ tội tở này tự xem mình là hoàn toàn biến mất và vô nghĩa ở bên cạnh những người thân yêu của Thượng Đế, và càng kém cỏi hơn trước những bậc thánh thiện của Ngài. Vinh quang thay Đấng Chúa của Ta, Đấng Tối cao! Ngoài ra, mục đích của Chúng Ta là giải thích những giai đoạn trong cuộc hành trình của lũ khách, chứ không phải là bàn cãi những lời nói trái ngược nhau của những nhà huyền học.

Dù một ví dụ ngắn đã được đưa ra về sự bắt đầu và sự chấm dứt của thế giới tương đối, thế giới của các đặc tính; bây giờ Ta cho người một mình họa khác về ý nghĩa của nó sẽ được biểu hiện trọn vẹn. Ví dụ, trước hết người hãy nghĩ đến chính bản thân người: đối với con người, người chỉ là kẻ bắt đầu; đối với cha người, người là chỗ kết cuộc. Bề ngoài, người là một dấu hiệu về uy lực sáng tạo của Thượng Đế; bên trong, người tượng trưng sự bí ẩn thiêng liêng giấu kín trong người. Do đó, có thể nói người là thủy, là chung, là ngoại biểu, là nội trung. Vậy người có bốn giai đoạn thiêng liêng qua bốn tính chất mà

⁴⁴ : Kinh Quran 18:70.

ngươi được phú cho; và con chim họa mi của lòng ngươi, của vô hình và của hữu hình, sẽ hát trên tất cả các cành của hoa hồng sinh tồn, sẽ kêu lớn lên bài ca ngợi Thượng Đế:

“Ngài là đầu mà cũng là cuối, Đấng Thấy được và Đấng Che giấu...”⁴⁵

Những ví dụ đó đều được nêu lên với ý nghĩa tương đối vì giới hạn của con người. Bằng không những người này sẽ đột nhiên vươn lên khỏi thế giới tương đối và hữu hạn, và đến ở trong thế giới tươi tốt của tuyệt đối và dựng lều trong các thế giới của pháp lệnh và thẩm quyền – họ đốt sạch mọi thứ tương đối với một đóm lửa, và xóa hết những chữ này bằng một giọt sương. Họ bơi trong biển tinh thần và tung bay trong không khí thánh thiện của ánh sáng. Trên cõi ấy, những tiếng “đầu” và “cuối”, hoặc những tiếng có nghĩa gì khác, còn được nhắc tới nữa chăng? Trong thế giới này, cái bắt đầu cũng chính là cái cuối cùng, và cuối cùng chỉ là cái bắt đầu.

“Trong tâm hồn yêu thương của ngươi hãy đốt lên ngọn lửa để thiêu hủy mọi tư duy và mọi ngôn từ.”⁴⁶

Hỡi bạn Ta! Hãy suy nghĩ về chính ngươi: Hãy coi như ngươi không có con, hoặc ngươi đã không làm cha, hoặc ngươi chưa từng nghe

⁴⁵ : Kinh Quran 57:3.

⁴⁶ : Jalalud-Din Rumi.

những tiếng ấy. Vậy người hãy quên đi những điều đó để người có thể học được dưới mái trường Thống nhất của Đấng Thầy Kính yêu, và trở về với Thượng Đế hầu lia bỏ vùng đất hư ảo trong trí⁴⁷, và đạt phẩm chất chân thật của người dưới bóng cây Tri thức.

Hỡi người bạn thân thiết! Hãy tự trở nên nghèo để người vào được triều đường tối cao của sự giàu có; hãy hạ thấp thân xác người để được uống nước nơi dòng sông Vinh quang, và được hiểu trọn vẹn ý nghĩa của tất cả các bài thơ người đã hỏi.

Như thế rõ ràng là tất cả các giai đoạn ấy tùy thuộc vào cái nhìn của du khách. Trong mỗi thành phố, người sẽ thấy một thế giới; trong mỗi thung lũng, người sẽ gặp một nguồn nước; và trong mỗi cánh đồng, người sẽ nghe một bài hát. Nhưng Chim ưng của bầu trời huyền bí mang trong tim biết bao bài hát mừng kỳ diệu của tinh thần Ba Tư⁴⁸, và con Chim chứa trong hồn tất cả những lời ca Á Rập ngọt ngào; nhưng tất cả những thứ này đã được giữ kín, và việc giữ kín còn tiếp tục.

“Nếu Ta nói lên, nhiều tâm hồn sẽ rối loạn, và nếu Ta viết ra, nhiều ngòi bút sẽ bị gãy.”⁴⁹

⁴⁷ :

⁴⁸ : Đức Baha'u'llah khi Ngài chưa công bố sứ mệnh.

⁴⁹ : Jalalud-Din Rumi.

Cầu sự bình an cho kẻ đã đi hết cuộc hành trình cao cả ấy, và đi theo Đấng Chân thực nhờ ánh sáng hướng đạo.

Và lũ khách, sau khi vượt qua những thế giới cao cả trong cuộc hành trình này, thì sẽ vào trong

THUNG LŨNG SUNG MÃN

Trong Thung lũng này người cảm thấy, từ thế giới tâm linh, ngọn gió mát của sự sung mãn thiêng liêng thổi đến. Người thiêu hủy hết các màn che của sự nghèo khổ. Bằng con mắt của thân xác và của tinh thần, người nhận ra, bên ngoài và bên trong mọi vật, cái Ngày mà: “Thượng Đế sẽ ban thưởng cho mọi người bằng sự sung mãn của Ngài.”⁵⁰

Từ buồn phiền người chuyển sang hoan lạc, từ lo âu sang vui vẻ; từ sầu khổ và tang tóc sang vui thỏa và phấn khởi.

Dù theo cái nhìn bề ngoài, những người đi trong Thung lũng này có vẻ như đang ở trên chón cát bụi, nhưng bên trong thì họ đang ngự trên những đỉnh cao của ý nghĩa huyền bí; họ ăn những ân huệ vô biên của ý nghĩa nội tại, và họ uống những thứ rượu tuyệt vời của trí tuệ.

⁵⁰ : Kinh Quran 4:129.

Luỗi không đủ khả năng giải thích rõ ràng ba Thung lũng sau cùng này, và ngôn từ cũng bất lực. Ngôi bút không thể nào tới vùng này và mực chỉ làm bản giấy.

Trong những thế giới này, Chim Họa mi của tâm hồn có giai điệu khác và có bí quyết khác làm cho tâm hồn xao xuyến và linh hồn gào thét, nhưng sự huyền bí của ý nghĩa nội tại này chỉ có thể thâm thì từ tâm hồn đến tâm hồn, từ ngực sang ngực. “Niềm hoan lạc của các nhà huyền học giác ngộ chỉ có thể truyền đạt từ tim qua tim. Không sứ giả nào có thể nói ra được và không văn bản nào chứa hết được.”⁵¹

“Ta đành nín thinh vì sự khuyết khiết của ta trong nhiều vấn đề, bởi vì lời thuyết minh không đầy đủ của ta chỉ làm tổn thương chân lý.”⁵²

Hỡi bạn, nếu không bước vào vườn hoa của những nhiệm màu như thế, người sẽ không bao giờ được uống rượu vĩnh cửu của Thung lũng này. Và nếu người muốn được thưởng thức niềm vui ấy, người sẽ không còn nhìn gì khác và chỉ uống rượu sung mãn; người sẽ tách mình khỏi mọi sự và chỉ ràng buộc mình với Ngài, người sẽ hy sinh mạng sống người trên đường Ngài, và

⁵¹ : Hafiz.

⁵² : Thi ca Á Rập.

hiển dương cả linh hồn người nữa. Tuy nhiên ở trong miền này người chẳng có gì để mà quên: “Chỉ có Thượng Đế, và không có gì khác ngoài Ngài.”⁵³ Vì ở thế giới này, lũ khách sẽ thấy vẻ đẹp của Đấng BẠN hữu trong mọi sự. Ngay trong ngọn lửa, người cũng thấy thánh nhan Đấng Yêu quý. Trong ảo tưởng người cũng thấy được sự nhiệm mầu của chân lý, và đọc được trong các đặc tính, dấu hiệu của Thần tính. Vì trong một hơi thở, người thiêu hủy hết những màn che; và trong nháy mắt, tháo tung những lớp vải liệm; với cái nhìn xuyên suốt, người thấy cuộc sáng tạo mới, với tâm hồn trong sạch, người lý hội những chân lý tinh tế. Điều này đã được minh giải đầy đủ trong lời: “và ngày nay Ta đã làm cho mắt người thành sắc bén.”⁵⁴

Sau khi vượt qua các thế giới của sự sung mãn thuần túy, lũ khách tiến tới

⁵³ : Hadith.

⁵⁴ : Kinh Quran 50:21.

THUNG LŨNG BÀNG HOÀNG

Và người bị ném vào đại dương của sự vĩ đại, và mỗi lúc sự kinh ngạc của người càng tăng. Lúc này người thấy rằng sự giàu có là sự nghèo nàn, và tinh hoa của tự do chỉ là sự bất lực hoàn toàn. Người thấy mình hóa câm trước vẻ đẹp của Đấng Toàn vinh và thấy nhàm chán chính cuộc sống của mình. Biết bao nhiêu cây huyền nhiệm đã bị thổi bật gốc bởi những cơn lốc của sự bàng hoàng; biết bao nhiêu linh hồn đã kiệt sức vì cơn lốc ấy! Bởi vì, trong Thung lũng này, lũ khách bị ném vào trạng thái rối loạn; nhưng trong mắt kẻ đạt ngộ, thì đó chính là điều kỳ diệu đáng nâng niu ưa thích. Mỗi giây phút, người lại gặp một thế giới huyền diệu, và một sự sáng tạo mới mẻ; và người đi từ kinh ngạc này đến kinh ngạc khác, thấy mình biến mất trong mỗi kinh sợ trước những công trình của Đấng Chúa tể Duy nhất.

Đúng thế, hỡi người anh em! Nếu chúng ta tìm hiểu sâu xa mỗi vật thọ tạo, chúng ta sẽ tìm thấy ở đó muôn vàn sự khôn ngoan tuyệt vời, và học được trăm ngàn chân lý kỳ diệu. Một trong những hiện tượng thọ tạo ấy là giấc mơ. Hãy gắng xem, nó chứa biết bao nhiêu điều huyền bí; biết bao nhiêu sự khôn ngoan ẩn tàng trong đó! Nó bao gồm bao nhiêu thế giới khác! Hãy nghiệm xem, khi người nằm ngủ trong một ngôi nhà, các cửa đóng kín, bỗng nhiên người thấy mình vụt

đến một thành phố xa; người không động chân tay, không đem theo thân xác, mà vào được thành phố đó; người thấy mà không cần dùng mắt, người nghe mà không cần dùng tai, người nói mà không cần dùng lưỡi. Và thường xảy ra sự việc là những điều người mộng thấy lại thành hiện thực đâu chừng mười năm sau.

Có biết bao điều khôn ngoan cần suy gẫm về giấc mơ, mà chỉ những cư dân của Thung lũng này mới có thể hiểu được một cách chính xác những yếu tố chân thực của nó.

Trước hết, cái thế giới ấy là thế giới gì, mà không cần đến mắt, tai, tay, lưỡi, người vẫn dùng được các giác quan ấy theo ý muốn? Thứ đến, tại sao bây giờ người mới thấy sự thực hiện giấc mơ ở thế giới bên ngoài những điều người gặp trong giấc ngủ cách đây mười năm? Hãy nghĩ đến những khác biệt và những điều bí ẩn của hai thế giới ấy để được hưởng sự xác tín thiêng liêng và sự khám phá thiên thượng, và có thể vào được các thế giới thánh thiện. Thượng Đế, Đấng Tối cao đã đặt các dấu hiệu đó trong con người, để các triết gia không thể chối bỏ sự huyền bí của đời sống bên kia và khinh thường những điều đã được hứa hẹn. Có những kẻ chỉ biết bám víu vào lý trí, đã bác bỏ những điều mà lý trí không hiểu nổi. Những lý trí yếu ớt không thể hiểu được những vấn đề chúng ta vừa đề cập đến; chỉ có

Đấng Tối cao, Trí Thông minh thiêng liêng mới hiểu được thôi.

“Làm sao mà lý trí yếu ớt có thể hiểu được Kinh Quran; làm sao con nhện bầy được chim phượng hoàng ở trong lưới của nó?”⁵⁵

Tất cả các trạng thái này đều được gặp trong Thung lũng Bàng hoàng; dù vậy lũ khách vẫn còn muốn gặp nhiều hơn nữa và không thấy mệt mỏi. Chính Đấng Chúa tể đầu tiên và sau cùng⁵⁶, khi luận về trình độ của sự quan chiêm, đã nói về Thung lũng Bàng hoàng như sau:

“Lạy Thượng Đế, xin làm cho sự kinh ngạc của con đối với Ngài tăng thêm nữa!”

Cũng như thế, người hãy suy gẫm về sự toàn hảo trong việc tạo dựng con người, và tất cả những thế giới, những trạng thái được gói ghém và giấu kín ở trong con người.

“Đừng tưởng rằng con người là một vật thể không đáng gì, khi trong con người có chứa đựng cả vũ trụ.”⁵⁷

Vậy chúng ta, phải lao động để tiêu hủy những vật tính trong ta, cho nhân tính phát ra.

⁵⁵ : Thơ huyền học Ba Tư.

⁵⁶ : Ali, người kế vị Đức Muhammad.

⁵⁷ : Ali.

Như Lugman⁵⁸ người đã uống được từ nguồn suối Khôn ngoan, và môi đã ném những dòng nước yêu thương, đã chứng minh cho con là Nathan thấy những thế giới của phục sinh và sự chết, có nêu chuyện giấc mơ như là một ví dụ và bằng chứng.

Chúng ta nêu nó ra đây, để qua kẻ tôi tớ phù du này, ký ức sẽ được kéo dài đối với chàng thanh niên ở trong Trường học của sự Thống nhất Thiên liêng (Thần tính Duy nhất), là bậc đàn anh trong nghệ thuật về sự giáo dục và về Đấng Tuyệt đối. Người nói: “Con ơi, nếu con không thể ngủ, thì con cũng không thể chết; và nếu con có thể không tỉnh dậy sau giấc ngủ, thì con cũng không thể phục sinh sau khi chết.”

Hồi bạn Ta, tâm hồn là nơi chứa đựng những sự huyền bí Vĩnh cửu, đừng biến nó thành nhà ở của những ảo tưởng phù du, đừng phao phí kho tàng đời sống quý báu của người, bằng cách quan thiết đến thế giới chóng tàn này.

Người đến từ thế giới thiên liêng, đừng trôi buộc linh hồn người với thế gian.

Người là cư dân trong triều đường của sự gần gũi, đừng chọn cho mình chốn quê hương cát bụi.

⁵⁸ : Triết gia, nhà thơ ngụ ngôn Á Rập.

Tóm lại, việc mô tả những giai đoạn này không có chỗ chấm dứt, nhưng vì tai họa mà các dân tộc trên địa cầu đã gây ra, kẻ Tôi tớ này thấy không tiện để viết tiếp.

“Câu chuyện thì chưa dứt, nhưng lòng Ta không thiết tới nó nữa.

Xin hãy tha thứ cho Ta.”⁵⁹

Ngòi bút van lơn và khóc lóc, và dòng sông Jayhun⁶⁰ của tâm hồn cuồng lên sóng máu. “Không gì xảy ra cho Chúng Ta được, ngoại trừ những điều Thượng Đế đã dành cho Chúng Ta.”⁶¹

Cầu sự bình an cho kẻ đi theo Chánh Đạo. Sau khi đã vượt đến những đỉnh cao của sự Bàng hoàng, lũ khách sẽ vào

⁵⁹ : Jalalud-Din Rumi.

⁶⁰ : Jayhun, dòng sông ở Turkistan (Tân Cương).

⁶¹ : Kinh Quran 9:51.

THUNG LŨNG NGHÈO NÀN THẬT SỰ VÀ HƯ' KHÔNG TUYỆT ĐỐI

Đạt tới cương vị này, người sẽ chết trong tự ngã và sống trong Thượng Đế; lũ khách trở nên nghèo trong chính mình và giàu trong Đấng Khát khao.

Sự nghèo nói ở đây là nghèo về những sự vật của thế giới tạo vật, nhưng giàu với những của cải trong thế giới của Thượng Đế. Bởi vì khi người yêu chân chính và người bạn tận tụy đạt tới sự Hiện diện của Đấng Kính yêu, thì vẻ đẹp rực rỡ của Ngài và lửa của trái tim người đang yêu sẽ làm bùng lên một đám cháy, nó tiêu hủy hết mọi màn che và mọi vỏ bọc. Quả vậy, tất cả những gì người có, từ lòng đến da đều cháy rụi, nên chẳng có gì còn sót lại ngoại trừ Đấng Bạn hữu.

“Khi các tác phẩm của Đấng Tối cổ của các thời đại hiển lộ, thì những tính chất phàm tục, Đấng Moses sẽ thiêu hủy đi.”⁶²

Người đạt tới những cương vị này thanh lọc hết mọi thứ thuộc về thế gian. Do đó, bất cứ ai đạt tới đại dương sự Hiện diện của Ngài thì không còn sở hữu bất cứ cái gì trong những của cải hữu hạn của thế giới hữu hoại này, dù đó là

⁶² : Jalalud-Din Rumi.

tài sản bên ngoài hoặc là ý kiến riêng bên trong, tất cả đều không còn gì nữa. Bởi vì cái gì mà tạo vật có đều giới hạn trong sự hữu hạn của chúng, và cái gì mà Đấng Chân thực sở hữu đều là chí thánh.

“Quả thực người công chính sẽ được uống chén rượu ướp trong suối mã não.”⁶³

Nếu người biết được lời giải thích về mã não, người sẽ hiểu Chân lý tối thượng!

Thung lũng này là Thung lũng của nghèo nàn như đã được dạy: “Sự nghèo nàn là vinh quang của Ta.”⁶⁴

Sự nghèo nàn về cả vật chất lẫn tinh thần có nhiều mức độ và nhiều ý nghĩa mà Ta thấy chưa thích hợp để nêu hết ra đây, nên Ta để lại dịp khác tùy theo ý muốn của Thượng Đế và tùy sự thiết đặt của định mệnh.

Chính đây là thế giới mà dấu vết của mọi vật (Kullu Shay) đã bị xóa sạch trong lòng lữ khách; và từ Chân trời Vĩnh cửu, Vẻ đẹp của Thánh nhan Thiên liêng hiện ra từ bóng tối, và ý nghĩa câu sau đây thành sáng tỏ: “Mọi thứ trên

⁶³ : Kinh Quran 76:5. Kafour (sông Mã Não) trên thiên đường, nước thơm ngát.

⁶⁴ : Đức Muhammad.

thế gian sẽ qua đi, ngoại trừ Thánh nhan của Chúa ngươi.”⁶⁵

Hỡi bạn Ta! Vói tất cả tâm lòng và linh hồn, hãy lắng nghe âm điệu du dương của Tinh thần, và giữ gìn nó như giữ gìn tròng mắt của ngươi. Bởi vì tri thức thiêng liêng chẳng khác nào mây mùa Xuân, không tuôn mưa xuống mảnh đất của con người mãi mãi. Và mặc dù ơn phước của Đấng Từ bi không bao giờ lặn yên, tù đọng; nhưng cứ mỗi thời đại, mỗi kỷ nguyên, chỉ được ban cho một phần nào đó, một lượng nào đó, theo một biện pháp định sẵn.

“Không ai khác, mà chính Chúng Ta giữ hết kho dự trữ, nhưng Chúng Ta chỉ ban xuống một lượng đã định sẵn.”⁶⁶

Mây ơn phước của Đấng Kính yêu chỉ rưới mưa xuống vườn hoa tinh thần và chỉ ban thiên phúc vào mùa xuân mà thôi. Các mùa khác không hưởng được ân huệ lớn lao đó, và những mảnh đất cằn cỗi cũng chẳng bao giờ nhận được ân huệ này.

Hỡi anh em Ta! Không phải mọi biển cả đều chứa ngọc trai; không phải mọi cánh đồng có hoa hồng và có chim họa mi đến hót trên đó. Vậy

⁶⁵ : Kinh Quran 55:26.

⁶⁶ : Kinh Quran 15:21.

trước khi Chim Họa mi của Thiên đường Huyền nhiệm bay về vườn hoa của Thượng Đế, và trước khi Ánh Bình minh Thiên thượng trở về cùng Mặt trời Chân lý, người hãy cố gắng làm cho dóm cát bụi của thế giới hữu hoại có thể tiếp nhận hương thơm của Vườn hoa Vĩnh cửu, và sống mãi dưới bóng các dân tộc của Thung lũng này. Và khi người đạt đến cương vị cao nhất này, và vào được thế giới quyền uy nhất này, người sẽ thấy Đấng Kính yêu và quên hết mọi sự.

“Hỡi những người có linh giác! Đấng Kính yêu không có gì ngăn che, chiếu sáng trên đường và trên công lớn.”⁶⁷

Bây giờ người đã hy sinh giọt nước đời người và tiến đến Biển cả của Đấng Ban cho sự sống. Đó là mục đích người đã xác định; và nếu Thượng Đế muốn, người sẽ đạt mục đích đó.

Trong Thành phố này, cả những bức màn bằng ánh sáng cũng sẽ bị xé tan và vứt bỏ đi.

“Về đẹp của Ngài không có màn ngăn nào khác hơn là ánh sáng; Thánh Nhan Ngài không có bức che nào ngoài mặt khải.”⁶⁸

⁶⁷ : Faridud-Din Attar.

⁶⁸ : Hadith.

Thật lạ lùng! Trong khi Đấng Kính yêu hiển hiện như mặt trời, mà những kẻ vô tâm lại luôn luôn chạy theo đồ mã và kim loại thường. Đúng vậy, cường độ mặc khải Ngài đã che Ngài, và sự chiếu sáng rực rỡ của Ngài, đã khiến người ta khó thấy Ngài.

“Nhu mặt trời, Ngài chiếu sáng rực rỡ, nhưng than ôi, Ngài đã xuất hiện trong thành phố của những người mù!”⁶⁹

Trong Thung lũng này lũ khách bỏ lại đằng sau những trình độ về “sự duy nhất của Bản thể và Biểu hiện”⁷⁰, và đạt đến trình độ thống nhất vượt lên trên hai điều kiện kia. Chỉ có mặc tưởng mới thức ngộ được đề tài này, chứ không phải lời nói hay luận chứng.

Kẻ nào đạt đến giai đoạn này của hành trình, hoặc đã một lần hít thở được không khí mát mẻ của Vườn hoa này, kẻ đó mới hiểu điều Ta phán.

Trong cuộc hành trình này, lũ khách không rời xa luật pháp, dù chỉ bằng bề dày một sợi tóc, vì đó là bí quyết của “Chánh Đạo” và trái của cây “Chân Lý”.

⁶⁹ : Jalalud-Din Rumi.

⁷⁰ : Thuyết phiếm thần, một học thiết Sufi dựa theo quan niệm: “Chỉ có Thượng Đế hiện hữu; Ngài ở trong vạn vật và vạn vật ở trong Ngài.”

Và trong suốt các giai đoạn này, người phải bầu víu vào chiếc Áo của sự tuân tòng Giới răn, và giữ chặt sợi dây kiềng cử mọi điều đã bị cấm, để người chỉ được nuôi bằng chiếc chén của Luật pháp và được thông tin về những bí ẩn của “Chân lý”⁷¹.

Nếu có lời nào của kẻ Tôi tớ này có vẻ khó hiểu hoặc gây bối rối, thì người nên hỏi lại, hầu không lưu giữ trong tâm trí người điều nghi ngờ nào, và ý nghĩa trở nên minh bạch như Thánh nhan của Đấng Kính yêu chiếu sáng trên “Vị trí Vinh quang”⁷².

Những cuộc hành trình này không có giờ chám dứt trong thế giới thời gian, nhưng lũ khách thoát tục – nếu được bổ sức từ cõi bất kiến và sự hỗ trợ của Đấng Giáo hộ của Chánh Đạo, có thể vượt qua bảy giai đoạn này trong bảy bước; không, chỉ trong bảy hơi thở; hơn thế, có thể chỉ qua một hơi thở, nếu đó là Ý muốn và Ý

⁷¹ : Đây nhắc tới ba giai đoạn trong đời sống Sufi: 1/ Shariat, hoặc Luật đạo; 2/ Tariqat, hoặc Đường đi, trên đó lũ khách huyền học đi tìm Đấng Chân thực, giai đoạn này gồm cả việc ẩn tu; 3/ Haqiqat, hoặc Chân lý, đó là mục tiêu của cuộc hành trình qua cả ba giai đoạn khác với niềm tin của một số người Sufi, trong khi đi tìm Chân lý họ tự cho phép vượt lên trên các luật. Ở đây Đức Baha'u'llah dạy rằng sự tuân tòng Luật Tôn giáo là chính yếu.

⁷² : Maqam-i-Mamud – Kinh Quran 17:81.

chí của Thượng Đế. Bởi vì “Ngài muốn ban ân phúc cho những tội tớ của Ngài là tùy Ngài.”⁷³

Những ai bay trong cõi duy nhất và vượt tới bờ biển Tuyệt đối, nhận ra Thành phố này – đây là tình trạng sống trong Thượng Đế – tình trạng cuối cùng của các nhà hiền triết huyền học, là quê hương xa nhất của những người yêu thương. Nhưng đối với kẻ lãng du này trong đại dương huyền bí, thì vị trí này chỉ là cánh cổng của thành trì tâm hồn, nghĩa là lối vào đầu tiên dẫn con người đến thành phố của tâm hồn; và tâm hồn lại được thiết lập có bốn cấp, nếu được kể lại thì người ta sẽ hiểu được linh hồn.

“Khi bút của Ta bắt đầu mô tả cương vị này thì nó bị gãy vụn và các trang giấy bị rách hết.”⁷⁴

Salam⁷⁵

Hỡi bạn Ta! Biết bao chó săn đang đuổi theo con Linh dương của sa mạc Thống nhất; biết bao móng vuốt đang chìa ra trước Con Chim Họa mi của Vườn hoa vĩnh cửu! Những con quạ hằn thù đang chực vỗ con Chim trên những cõi trời của Thượng Đế; và người thợ săn của ganh tị

⁷³ : Kinh Quran 2:84.

⁷⁴ : Thơ huyền học Ba Tư.

⁷⁵ : “Chào Hòa bình”, từ dùng để kết thúc một luận án.

đuổi bắt con Nai này trong những cánh đồng tình yêu.

Hỡi Shayk! Hãy biến những nỗ lực của người thành lồng kính để nó có thể che cho Ngọn lửa trước những cơn gió đối kháng. Thật ra, Ngọn lửa ấy chỉ ước mong được đốt sáng ngọn đèn của Thượng Đế và chiếu sáng trong lồng cầu của tinh thần! Chắc chắn là cái đầu vươn lên vì tình yêu Thượng Đế sẽ rụng xuống bởi đao kiếm; và cuộc sống được nhen lên bằng khát khao sẽ phải hy sinh; và chắc chắn con tim tưởng nhớ Đấng Kính yêu sẽ bị chìm trong máu! Đẹp thay là những lời này:

“Hãy sống xa rời tình yêu, bởi vì nỗi thống khổ là sự bình an của nó. Nó bắt đầu với sự đau khổ, nó chấm dứt với sự chết!”⁷⁶

Cầu sự bình an cho kẻ đi theo Chánh Đạo!

Những ý tưởng người đã tỏ bày về việc giải thích các loài của giống chim sẻ Gunjishk đáng được lưu ý. Người đã tỏ ra thông suốt trong chân lý huyền học. Nhưng trong mỗi thế giới, mỗi chữ có một ý nghĩa riêng phù hợp với thế giới đó. Tất nhiên, lẽ khách thấy trong mỗi từ một bí quyết, và trong mỗi chữ một điều huyền bí.

⁷⁶ : Thơ ca Á Rập.

Trên một phương diện nào đó, những chữ ấy gợi lên khái niệm “Thánh thiện”:

KAF hay GAF (K hay G) nhắc tới Kuffi (giải thoát), nghĩa là “hãy tự giải thoát khỏi những gì mà dục vọng người thèm khát; rồi hãy trở về với Chúa người.”

NUN (N) nhắc tới Najjih (thanh lọc), nghĩa là “Hãy tự thanh lọc cho hết những gì không thuộc về Thượng Đế, để người có thể hy sinh cuộc sống người trong tình yêu của Ngài.”

JIM (J) nhắc tới Janib (rút lui), nghĩa là “Hãy rút lui khỏi ngưỡng cửa Đấng Chân thực nếu người còn mang những tính chất của thế gian.”

SHIN (SH) là Ushkur (tạ ơn), “Hãy tạ ơn Thượng Đế của người trên quả đất của Ngài, để Ngài ban phước cho người trên trời của Ngài”; dù vậy trong thế giới nhất thể, trời và đất của Ngài chỉ là một.

KAF (K) nhắc tới Kuffi (dứt bỏ), nghĩa là “Hãy dứt bỏ hết những tấm vỏ bao hạn chế, để người có thể biết điều mà người chưa biết về các trạng thái “Thánh thiện”.⁷⁷

⁷⁷ : Giáo lý Hồi giáo.

Ngươi đã nghe những bài hát du dương của con Chim⁷⁸ hữu hoại này, giờ thì hãy tìm ly rượu trường sinh và từ bỏ hết chén rượu hữu hoại khác.

Cầu sự bình an cho những ai đi trong Chánh Đạo!

⁷⁸ : Đức Baha'u'llah.

BÓN THUNG LŨNG CỦA ĐỨC

BAHA'U'LLAH

Ngài là Đấng Hùng mạnh, Đấng Kính yêu! Hỡi Hisam-i-Din, là ánh sáng chân lý, là người được phước, đời chưa sản sinh một ông hoàng nào giống như ngươi!⁷⁹

Ta tự hỏi vì sao mối dây yêu thương đột ngột cắt lìa, và giao ước bằng hữu vững chắc bị phá bỏ. Nhờ trời, có bao giờ lòng thành của Ta suy giảm hoặc tình yêu sâu xa của Ta bị phai nhạt, khiến cho ngươi quên Ta và loại Ta ra khỏi tâm trí ngươi?

Lỗi lầm gì của Ta khiến ngươi ngưng sự chiều cố? Có phải Chúng Ta thấp kém còn ngươi thì cao vời?⁸⁰

Hoặc có phải một mũi tên đơn độc đã loại ngươi khỏi cuộc chiến?⁸¹ Há người ta đã chẳng cho ngươi biết rằng lòng trung tín là người hướng

⁷⁹ : Mathnavi của Rumi.

⁸⁰ : Sadi, Muslihu'd-Din ở Shiraz (1184-1291), tác giả nổi tiếng của tập thơ Gulistan và các thi phẩm khác.

⁸¹ : Tục ngữ Ba Tư mô tả người nản chí. Ở đây dùng với hàm ý khiến người nhận thư xét lại cương vị của mình là một nhà lãnh đạo huyền học kết hợp với việc truyền dạy chân lý mới của Đức Baha'u'llah.

đạo thực sự dẫn tới sự Hiện diện Thiên liêng của Ngài? “Nhưng đối với những người đã nói ‘Chúa chúng tôi là Thượng Đế’, và tiến thẳng tới Ngài, thì các thiên thần sẽ xuống với họ...”⁸²

Ngài cũng dạy như thế: “Hãy tiến thẳng lên như người đã được truyền phán.”⁸³ Bởi vậy tiến trình này có tính cách bắt buộc đối với những ai ở trong sự Hiện diện của Thượng Đế.

Ta làm theo phán lệnh, và Ta mang Sứ điệp, dù Sứ điệp đem đến cho người lời khuyên hoặc lời quở trách⁸⁴.

Dù không nhận được hồi âm cho các thư tín của Ta, và nhắc lại ý Ta là trái với thông lệ của người khôn, thế mà tình yêu mới này đã phá bỏ hết mọi quy tắc và lề lối cũ.

Chớ kể cho Chúng Ta câu chuyện về Layli hoặc về nỗi khổ của Majnun.

Tình yêu của người đã khiến thế giới quên đi những chuyện tình xưa.

Mỗi khi tên người được miệng người đời nhắc đến, thì những kẻ yêu nhau giữ lấy,

⁸² : Kinh Quran 41:30.

⁸³ : Kinh Quran 11:114; 42:14.

⁸⁴ : Sadi.

Và tên người khiến người nói lẫn người nghe nhảy múa rộn ràng⁸⁵.

Còn về sự khôn ngoan thiên thượng và lời khuyên thiêng liêng, (Rumi nói):

Hỡi người yêu của Ta, cứ mỗi tuần trăng Ta điên mất ba ngày;

Hôm nay là ngày đầu trong ba ngày ấy. Thế nên người thấy Ta vui.

Chúng Ta nghe nói người đã du hành đến tận Tabriz và Tiflis để phổ biến kiến thức, hay người đã đến Sanadaj vì mục đích cao cả nào khác⁸⁶ - ⁸⁷.

Hỡi bạn tôn quý của Ta! Những người du hành trên đường huyền học gồm có 4 loại. Ta sẽ mô tả vắn tắt 4 loại ấy, để người thấy rõ những phẩm chất và trình độ của mỗi loại.

⁸⁵ : Sadi.

⁸⁶ : Senna, thủ đô xứ Kirdistan thuộc Ba Tư.

⁸⁷ : Lời mở đầu này của Kinh Bốn Thung lũng được viết theo thể văn về thư tín tinh tế nhất của nước Ba Tư. Các qui tắc thư tín Ba Tư cổ điển buộc phải có sự trích dẫn tác phẩm văn học, và xác nhận tình yêu gắn bó với người nhận thư, là người bị trách là đã lãng quên người viết thư.

THUNG LŨNG THỨ NHẤT

Đối với những lữ khách tìm kiếm mục đích của Đấng An bài (Interded One, Maqsud), thì cõi này thuộc về bản ngã – nhưng bản ngã này là “Cái Ta của Thượng Đế đứng bên trong Ngài cùng với Luật pháp”⁸⁸.

Ở cõi này, bản ngã không bị chối bỏ mà được yêu quý, nó được ưa thích và không bị xa lánh. Dù lúc đầu cõi này là cõi còn xung đột, nhưng cuối cùng bản ngã đạt tới ngôi báu của sự huy hoàng. Vì có lời phán:

“Hỡi Đức Abraham của ngày nay, hỡi bạn Abraham của tinh thần! Hãy giết bốn con chim mỗi này,”⁸⁹ để bài toán cuộc đời được giải đáp sau khi chết.

Đây là cõi của linh hồn biết làm hài lòng Thượng Đế. Hãy xem bài thơ:

Hỡi người là linh hồn vững tin,

Hãy trở về với Chúa người, lòng an vui và làm vui lòng Ngài.⁹⁰

⁸⁸ : Hadith.

⁸⁹ : Mathnavi. Ở đây Rumi kể chuyện bốn con chim dữ, khi bị giết, chúng biến thành bốn con chim hiền. Ngụ ngôn này nói về việc chế ngự những thói xấu và thay vào đó bằng tính tốt.

⁹⁰ : Kinh Quran 89:27.

Với câu kết:

Người hãy bước vào hàng các tôi tớ của Ta,

Và người hãy bước vào thiên đàng của Ta.⁹¹

Cõi này có nhiều dấu hiệu, có vô số bằng chứng. Vì vậy mới có lời phán: “Sau đây Chúng Ta sẽ cho họ thấy những dấu hiệu của Chúng Ta ở khắp các miền trên trái đất, và ở trong chính họ, cho đến khi nào họ thấy rõ ràng đó là chân lý”,⁹² và rằng không có Thượng Đế nào khác ngoài Ngài.

Thế nên, con người phải đọc những quyển sách chính bản ngã mình, hơn là đọc sách nào dạy khoa hùng biện. Bởi vậy, Ngài đã phán: “Hãy đọc quyển sách của người. Không cần ai khác ngoài người để làm chứng về người trong ngày này.”⁹³

Có câu chuyện kể về một nhà huyền học giác ngộ cùng du hành với một nhà văn phạm thông thái. Họ đi đến bờ Biển lớn. Người giác ngộ lao ngay vào những đợt sóng, nhưng nhà thông thái chết lặng trong sự luận lý của mình, như thể có chữ viết trên mặt nước. Người giác

⁹¹ : Kinh Quran 89:30.

⁹² : Kinh Quran 41:53.

⁹³ : Kinh Quran 17:15.

ngộ gọi: “Tại sao ông không nhảy theo?” Nhà thông thái đáp: “Thưa Đại Huynh, tôi không dám bước tới. Tôi phải quay về thôi.” Người giặc ngộ gào lên: “Hãy quên đi những điều ông đã đọc trong các sách của Sibavayh và của Qawlavayh, của Ibn-i-Hajib và Ibn-i-Malik⁹⁴, và hãy vượt qua biển.”

Ở đây cần có cái chết của bản ngã, chứ không cần khoa hùng biện:

Hãy là hư không, rồi hãy bước đi trên sóng.⁹⁵

Ngoài ra còn có lời viết tương tự:

“Và các người chó nên giống với những kẻ quên Thượng Đế, vì đó là những kẻ Ngài đã làm họ quên chính họ. Đây là những kẻ làm điều ác.”⁹⁶

THUNG LŨNG THỨ HAI

Nếu mục đích của lễ khách là nơi ở của Đấng Chí tôn (Praiseworthy One, Mahmud)⁹⁷,

⁹⁴ : Những tác giả lừng danh về hùng biện.

⁹⁵ : Mathnavi.

⁹⁶ : Kinh Quran 59:19.

⁹⁷ : Một đặc tính của Thượng Đế và là một Tôn hiệu của Đức Muhammad.

thì dù đây là cội của lý trí tột đỉnh được biết như là Đấng Tiên tri và là Đấng Trụ cột Lớn nhất⁹⁸. Ở đây lý trí được hiểu là tâm thức thiêng liêng bao quát, có năng lực soi sáng mọi vật thọ tạo. Lý trí này không phải là trí óc yếu ớt, ví như nhà thông thái Sinai đã viết:

“Làm sao mà lý trí yếu ớt có thể hiểu được Kinh Quran,

làm sao con nhện bẫy được chim phượng hoàng trong lưới của nó?

Người có muốn trí óc không lừa bẫy người?

Hãy dạy nó khoa học về tình yêu Thượng Đế!”

Trên cội này, lũ khách gặp bao nhiêu là thử thách đảo điên. Khi thì người thấy mình được nâng lên tận trời, lúc người lại thấy mình bị ném vào hố thẳm. Như đã có lời than: “Lúc này Ngài đem con lên tột đỉnh vinh quang, khi khác Ngài lại thả con xuống vực sâu nhất.” Sự nhiệm mầu tàng chứa ở cội này được tiết lộ trong câu thánh thi sau đây ở chương Cái Động⁹⁹:

⁹⁸ : Maqam-i-Mahmud. Cương vị Tôn quý, là phẩm chất của các Đấng Tiên tri có lòng kiên định.

⁹⁹ : Kinh Quran 18:16. Đây nhắc về cương vị của đức tin trọn vẹn. Các Bạn hữu ở trong động được kể là đồng đẳng với những người Thiên Chúa giáo đầu tiên từ đạo.

“Và người có thể thấy mặt trời khi nó mọc, đi qua bên phải cái động của họ, và khi mặt trời lặn, nó rời họ ở bên trái, đang khi họ ở trong động mênh mông. Đây là một trong các dấu hiệu của Thượng Đế. Hẳn nhiên, kẻ được Thượng Đế hướng dẫn thì đi đúng đường, còn kẻ bị Ngài làm cho mê muội, người sẽ không tìm đâu ra người đỡ đầu.”

Người nào biết được điều tiềm ẩn chứa riêng trong câu thi này là đã biết được đầy đủ. Bởi vậy, để ngợi khen những người như thế, Ngài đã phán: “Họ là những người mà sự buồn bán và đổi chác không làm xao lãng sự tưởng nhớ tới Thượng Đế.”¹⁰⁰

Cõi này đã đưa ra tiêu chuẩn thực sự của tri thức, và giải thoát con người khỏi mọi thử thách. Trong cõi này, việc tìm kiếm tri thức là không thích hợp vì Ngài đã phán về sự dắt dẫn những lữ khách ở cõi này rằng:

“Hãy sợ Thượng Đế và Thượng Đế sẽ giáo huấn người”¹⁰¹, và lời phán: “Tri thức là ánh sáng Thượng Đế đưa vào bất cứ tâm hồn nào tùy Ngài muốn.”¹⁰²

¹⁰⁰ : Kinh Quran 24:37.

¹⁰¹ : Kinh Quran 2:282.

¹⁰² : Hadith.

Bởi vậy, con người nên dọn sẵn lòng mình cho xứng với sự tuôn đổ của thiên ân, và để Đấng mang Chén ngọc đầy ân đức có thể cho mình uống thứ tiên tửu chứa trong lọ từ bi. “Những kẻ lao động cực nhọc hãy làm việc giống như thế!”¹⁰³ Và đây là lời Ta phán: “Quả thật chúng ta đến từ Thượng Đế, và chúng ta sẽ trở lại cùng Ngài.”¹⁰⁴

THUNG LŨNG THỨ BA

Nếu những người thân thương muốn sống trong chốn thánh vi của Đấng Diễm lệ (Attracting One, Majdhub)¹⁰⁵, không linh hồn nào có thể ở nơi Ngôi Thiên thượng này ngoại trừ Vẻ đẹp của tình yêu. Không lời nào mô tả được cõi này.

Tình yêu là khách lạ ở dưới đất cũng như ở trên trời, nó chứa đựng bảy mươi hai sự điên cuồng.

Nhạc sĩ tình yêu dạo lên bài hát này: Nó nô dịch kẻ tôi đòi, nó phản bội bậc đế vương.¹⁰⁶

¹⁰³ : Kinh Quran 37:59.

¹⁰⁴ : Kinh Quran 2:151.

¹⁰⁵ : Đức tính này của Thượng Đế thu hút vạn vật về cùng Ngài.

¹⁰⁶ : Mathnavi.

Cõi này đòi hỏi lòng yêu thương tinh khiết và tình bằng hữu trong sáng.

Kể về những người bạn đường ở trong động, Ngài phán: “Họ chỉ nói khi Ngài đã nói, và họ làm theo lệnh Ngài.”¹⁰⁷

Ở cõi này, sự ngự trị của lý trí và thẩm quyền của bản ngã đều chưa đủ. Bởi vậy, một Đấng Tiên tri của Thượng Đế đã thềm hỏi: “Lạy Thượng Đế của con, làm sao chúng con đến được cùng Ngài?” và lời hồi đáp ấy là: “Hãy rời bỏ tự ngã rồi hãy đến cùng Ta”.

Đây là những người thấy nơi thấp nhất hòa đồng với ngôi vinh quang, và đối với họ nhà nghỉ xinh đẹp nhất không khác với chiến trường đấu tranh vì chính nghĩa của Đấng Kính yêu.

Các cư dân của cõi này không nói lời nào, nhưng họ phóng nhanh trên những con ngựa chiến. Họ chỉ thấy thực thể nội tại của Đấng Kính yêu. Đối với họ những lời có nghĩa đều rỗng tuếch, và những lời rỗng tuếch lại đầy ý nghĩa. Họ không thấy sự phân biệt giữa chi này với chi kia, phần này với phần khác. Với họ ảo cảnh là dòng sông thực sự; với họ đi xa là trở về. Bởi vậy mới có lời rằng:

¹⁰⁷ : Kinh Quran 21:27.

Câu chuyện về vẻ mỹ lệ của Ngài truyền tới
thung lũng kẻ ân tu;

Phát rồ, y tìm đến Tử quán nơi người mua
bán rượu.

Tình yêu của Ngài đã lật nhào thành trì kiên
nhẫn,

Nỗi đau của Ngài cũng đã khóa chặt cánh
cửa hy vọng¹⁰⁸,

Trong cõi này chắc chắn là sự giáo huấn
không còn cần thiết.

Người yêu của chân sư là vẻ đẹp của Đấng
Kính yêu,

Thánh nhan Ngài là bài học, là quyển sách
duy nhất của họ.

Nhiệm vụ của họ là học về sự diệu kỳ, về
tình yêu khao khát,

Họ không tìm những ngành học vắn và
những đề tài tẻ nhạt.

Tóc lừng hương của Ngài là dây ràng buộc
họ,

¹⁰⁸ : Sadi.

Thuyết Tuần hoàn¹⁰⁹ đối với họ chỉ là một bậc thang tiến tới Ngài¹¹⁰.

Sau đây là một bài nguyện cầu Thượng Đế, Đấng Cao cả, Đấng Vinh quang: Lạy Thượng Đế, hỡi Ngài là Đấng mà thiên ân làm thỏa lòng mơ ước!

Con đứng trước Ngài, quên hết mọi sự ngoài Ngài.

Xin cho hạt bụi tri thức trong tâm trí con thoát khỏi dục vọng và cát lầm hèn kém.

Xin Ngài khiến đặc ân xưa của Ngài, giọt trí tuệ này,

Hòa trong đại dương uy lực của Ngài¹¹¹.

Bởi đó Ta phán: Không có quyền năng và uy lực nào ngoài Thượng Đế, Đấng Phò trì, Đấng Tự tồn¹¹².

¹⁰⁹ : Thuyết Tuần hoàn của Abu-Ali Sina (Avicenna – 980-1037) như ông đã nêu ra trong bài thơ bốn câu:

Mọi dáng mọi hình biến mất hôm nay,
Vấn lưu giữ an toàn trong kho thời gian.
Khi thế giới chuyển vấn đề nơi cũ,
Ngài lại đem nó ra từ cõi vô hình.

(Xem thêm “Some Answered Question”, trang 326).

¹¹⁰ : Mathnavi.

¹¹¹ : Mathnavi.

¹¹² : Kinh Quran 18:37.

THUNG LŨNG THỨ TƯ

Nếu những nhà huyền học giác ngộ trở thành những người đạt tới Vẻ đẹp của Đấng Kính yêu (Beloved One, Mahbub) thì cõi này là tột đỉnh của lương tri và là mẫu nhiệm của sự hướng dẫn thiêng liêng. Đây là trung tâm của sự huyền bí: “Ngài làm điều Ngài muốn, Ngài truyền phán điều Ngài thích.”¹¹³

Nếu tất cả các cư dân của cõi đất và cõi trời muốn tìm hiểu dụ ngôn sáng chói này, câu đố hiểm hóc này, cho mãi đến ngày vọng lên tiếng kèn, họ cũng chưa hiểu nổi một chữ trong đó, vì đây là trình độ thuộc chỉ dụ bất biến của Thượng Đế, là sự huyền bí tiên định của Ngài. Bởi vậy, khi những người tìm kiếm hỏi về điều này, Ngài đáp: “Đây là biển cả không đáy chẳng bao giờ có ai thăm dò nổi.”¹¹⁴

Rồi họ lại hỏi, và Ngài đáp: “Đây là đêm tối nhất qua đó không ai tìm được lối đi.”

Ai biết bí quyết này chắc chắn phải giấu nó đi, và nếu người ấy chỉ tiết lộ sơ về nó, thì họ sẽ đóng đinh người lên thập giá. Tuy vậy nhân danh Thượng Đế hằng sống, nếu gặp kẻ tìm kiếm chân chính, Ta sẽ tiết lộ cho kẻ ấy, vì có lời rằng:

¹¹³ : Kinh Quran 2:254, 5:1...

¹¹⁴ : Lời nói được coi là của Ali.

“Tình yêu là ánh sáng không bao giờ an trú trong con tim sợ hãi.”

Quả thật, kẻ lữ hành về với Thượng Đế, tiến tới Trụ Sơn trên con đường bạch băng, sẽ không bao giờ đạt tới đích thiên thượng nếu không vứt bỏ hết mọi thứ mà con người sở hữu: “Nếu người nào không sợ Thượng Đế, Thượng Đế sẽ làm cho người đó sợ tất cả, trong khi tất cả sợ người sợ Thượng Đế.”¹¹⁵

Hãy nói tiếng Ba Tư, dù rằng tiếng Á Rập làm người thích hơn;

Người yêu thương có nhiều thứ tiếng để dùng.¹¹⁶

Hai câu thi thật ngọt ngào này diễn đạt chân lý:

Này, lòng chúng ta mở ra như vỏ sò, khi Ngài tuôn mưa như ngọc trai,
Và mạng sống chúng ta là mục tiêu sẵn sàng,
khi Ngài phóng những mũi tên phiến muôn.

Và nếu không có gì trái với Luật của Thánh kinh, chắc chắn Ta sẽ di tặng một phần tài sản của Ta cho kẻ nào giết Ta, và Ta sẽ ghi tên kẻ ấy làm người thừa kế; đúng thế, Ta sẽ dành cho kẻ

¹¹⁵ : Trích dẫn từ tiếng Á Rập.

¹¹⁶ : Mathnavi.

ấy một phần của cái, sẽ cảm ơn kẻ ấy, sẽ dành cái nhìn tươi mát của Ta cho bàn tay ấy. Nhưng Ta làm được gì? Ta không có tài sản, không có quyền lực, và đây là điều Thượng Đế đã an bài.¹¹⁷

Hình như ngay lúc này, Ta nhận được hương thơm y trang của Ngài¹¹⁸ thổi đến từ xứ Ai Cập của Đấng Baha¹¹⁹; quả thật, Ngài như ở gần đây, dù loài người có thể nghĩ rằng Ngài ở rất xa¹²⁰. Linh hồn Ta quả đã tiếp nhận được mùi thơm tỏa ra từ Đấng Kính yêu; giác quan của Ta đầy ắp thiên hương Đấng BẠN đường thân thiết của Ta.

Bổn phận lâu năm của tình yêu là vâng phục, và kể chuyện những ngày hạnh phúc đã qua, để đất trời cười lớn hôm nay, hầu có thể gây vui cho trí, cho tim và cho mắt.¹²¹

Đây là cõi ý thức tròn đầy, của sự quên mình tuyệt đối. Tình yêu không phải là đường đi trong miền này, và lòng khát khao cũng không

¹¹⁷ : Đoạn này được mặc khải trước Tuyên ngôn của Đức Baha'u'llah. Những dòng tiếp theo nhắc tới sự Biểu hiện sắp đến của Ngài.

¹¹⁸ : Nguyên văn là 'chiếc áo Ha', đó là chữ 'H', ở đây tượng trưng cho Đấng Baha.

¹¹⁹ : Ở đây nhắc tới chuyện của Joseph trong Kinh Quran và trong Cựu ước.

¹²⁰ : Điều này nhắc tới những người không trông chờ sự xuất hiện gần kề của Đấng mà Thượng Đế sẽ biểu hiện.

¹²¹ : Mathnavi.

có chỗ ở tại đây, bởi vậy người ta mới nói: “Tình yêu là bức màn ngăn chia tình quân với ý trung nhân.” Ở đây, tình yêu hóa thành chướng ngại và vật cản, và mọi sự ngoài Ngài đều là màn che. Nhà hiền triết Sinai đã viết:

Cõi lòng tham hám không đến được với
người thu hút những cõi lòng,
Tâm hồn liêm kín không bao giờ hòa hợp với
bông hồng đẹp.

Vì đây là cõi của Lệnh Tuyệt đối, và mọi tính chất của thế gian không có ở chốn này.

Những cư dân cao cả trong tòa thánh thất này nắm giữ thẩm quyền thiêng liêng trong triều đình hoan lạc, và vương trượng nằm trong tay họ. Trên ngôi cao công lý, họ đưa ra mệnh lệnh và ban ân huệ xuống tùy sự xứng đáng của mỗi người. Những người uống chén ngọc này cư ngụ trong thượng uyển huy hoàng trên ngôi báu của những ngày Cổ cự, và họ ngồi trong Thiên cung uy lực ở trong Đền Tối thượng:

“Họ sẽ không biết gì về mặt trời và sự lạnh cóng.”¹²²

Trong những chốn thiên đàng cao cả này không có gì xung đột với hạ giới, họ cũng không

¹²² : Kinh Quran 76:13.

tìm cách vượt hơn, vì đây là chôn bao dung chứ không phải là cỗi phân biệt.

Dù mỗi khoảnh khắc, những linh hồn này nhận được chức vụ mới, tình trạng của họ vẫn luôn luôn như nhiên. Bởi vậy mới có lời viết về cỗi này:

“Không có việc nào ngăn Ngài làm việc khác”¹²³, và có lời viết về một trạng thái khác: “Mỗi ngày Ngài lại làm một việc mới.”¹²⁴ Đây là thức ăn mà hương vị không thay, mà sắc màu không đổi. Nếu người dùng thức ăn đó, chắc chắn người sẽ hát câu thi này: “Con đã hướng mặt con về Đấng đã tạo nên trời và đất... con không phải là một trong những kẻ thêm các thần vào cạnh Thượng Đế”¹²⁵. “Thế là Chúng Ta vạch cho Abraham thấy Vương quốc của các cỗi trời và cỗi đất, để Người được an vị trong tri thức.”¹²⁶

Bởi vậy, hãy cho tay vào lòng ngực người, rồi kéo nó ra thật mạnh, và xem kìa, người sẽ thấy nó là ánh sáng của cả thế giới.

Nước mắt mà Đấng Mang Chén ngọc đem đến thật trong suốt làm sao!

¹²³ : Đoạn trích này là của một người bình luận Kinh Quran, câu 55:29

¹²⁴ : Kinh Quran 55:29

¹²⁵ : Kinh Quran 6:79.

¹²⁶ : Kinh Quran 6:75.

Rượu tinh khiết này trong tay Đấng Kính yêu mới sáng rực làm sao! Ngụm rượu trong chén ngọc mới ngọt ngào làm sao! Cầu mong thứ tiên tửu ấy đem điều lành đến cho những người uống và thưởng thức vị ngọt của nó và đạt tới tri thức về nó.

Ta nói gì thêm với người thật là không nên,

Bởi vì lòng sông đâu chứa được Đại dương.¹²⁷

Sự huyền nhiệm của lời này cất giấu trong nhà bảo tàng của Đấng Tuyệt đối Vô nhiễm¹²⁸, và đặt trong kho báu quyền lực. Nó vượt cao hơn những châu ngọc của sự giải thích; nó vượt khỏi sự mô tả của những cái lưỡi tinh tế nhất.

Ở đây kinh ngạc được đánh giá cao, và cái nghèo tuyệt đối là thiết yếu. Bởi vậy mới có lời phán: “Cái nghèo là niềm hãnh diện của Ta”¹²⁹, và cũng có lời phán: “Thượng Đế có một sắc dân ở dưới vòm vinh quang, những người mà Ngài che giấu trong lớp áo nghèo rực rỡ”¹³⁰. Đây là những người thấy bằng mắt của Ngài, nghe bằng

¹²⁷ : Mathnavi.

¹²⁸ : Ismat-i-Kubra, đặc tính không thay đổi của Đấng Biểu hiện Thiêng liêng.

¹²⁹ : Đức Muhammad.

¹³⁰ : Hadith.

tai của Ngài như đã được ghi trong sách truyền
lùng danh.

Về cõi này, có nhiều sách truyền và nhiều
câu thi có sự nổi bật sâu rộng và đặc biệt, nhưng
hai câu sau đây đủ phụng sự như là nguồn sáng
đối với những người có trí có lòng.

Thứ nhất là Lời phán của Ngài: “Hỡi kẻ Tôi
tớ của Ta! Hãy vâng phục Ta và Ta sẽ khiến
ngươi trở nên giống như Ta. Ta phán: ‘Hãy
thành, và mọi sự sẽ thành’”.

Lời thứ hai là: “Hỡi con của Adam! Đừng
kết bạn với ai nếu ngươi chưa tìm thấy Ta, và khi
nào ngươi khao khát Ta ngươi sẽ thấy Ta ở gần
ngươi.”

Bất cứ bằng chứng cao cả và ẩn dụ kỳ diệu
nào được kể lại đây đều chỉ liên hệ tới một chữ,
một điểm duy nhất. “Đó hằng là phương cách của
Thượng Đế... và không thể tìm thấy sự thay đổi
nào trong phương cách của Thượng Đế.”¹³¹

Ta bắt đầu viết thư này trước đây ít lâu,
trong sự tưởng nhớ tới ngươi, và vì lúc đó Ta
không nhận được bức thư nào của ngươi, nên Ta
mở lời bằng mấy điều trách cứ. Giờ đây lá thư
mới của ngươi đã đánh tan cảm nghĩ ấy và khiến

¹³¹ : Kinh Quran 33:62; 48:23.

Ta viết tiếp cho người. Hẳn không cần nói tới tình yêu của Ta đối với quý hữu nữa. “Thượng Đế là Nhân chứng đầy đủ!”¹³² Còn đối với ông Shaykh Muhammad – Cầu xin Đấng Thượng Đế tối cao ban phúc cho người!

Ta thấy chỉ cần trích hai câu thi sau để người chuyên tới ông ấy:

Con tìm sự gần gũi Ngài, quý hơn thiên đàng
ngọt ngào,
Con thấy thánh nhan Ngài, đẹp hơn những
khóm hoa nơi lạc viên.¹³³

Khi Ta ký thác thông điệp yêu thương này cho ngòi bút của Ta, nó đã khước từ gánh nặng và nó ngắt đi. Khi tỉnh lại, nó bảo: “Ngài vinh quang thay! Con hướng về Ngài với lòng ăn năn, và con là người đứng đầu trong những người tin tưởng.”¹³⁴ Đấng ca ngợi thay Đấng Chúa của tất cả các thế giới.

“Chúng ta hãy kể nỗi buồn đau chia ly vào
một ngày khác;
Chúng ta hãy viết về tình yêu theo cách khác
như thế tốt hơn.”

¹³² : Kinh Quran 4:164

¹³³ : Sadi.

¹³⁴ : Kinh Quran 7:140.

Hãy từ bỏ cuộc chiến, tiếng huyền não và mọi
điều như vậy,
Và chớ nói gì thêm về Shams-i-Tabriz¹³⁵.

Cầu sự bình an cho người, cho những người
ở quanh người và đến gặp người.

Những điều Ta viết đến đây đã bị ruồi ăn,
bởi mực quá ngọt. Như Sadi đã viết: “Tôi không
đủ sức viết thêm, vì những lời ngọt ngào của tôi
đã thu hút lũ ruồi đến quanh tôi.”

Giờ đây bàn tay không viết được nữa, vậy
xin nhận tới đây là đủ. Vì vậy Ta đã phán: “Chúa
người, Đấng Chúa Tôi đại vô cùng vinh quang,
vượt khỏi những gì người đời khẳng định về
Ngài.”¹³⁶

(Dịch xong ngày 12-7-1982)

Bản dịch tiếng Anh do ALI-KULI KHAN (Nabilud-
Dawlih) với sự phụ giúp của MAZZIEH GAIL.

Bản dịch tiếng Việt do Thương Tùng và Vi Trần.
Lời giới thiệu của ROBERT L.GULICK, JR.

¹³⁵ : Shams-i-Tabriz, Nhà huyền học Sufi đã ảnh hưởng mạnh mẽ tới Jalalud-Din Rumi, đã làm ông này chuyển hướng từ khoa học sang huyền học. Phần lớn tác phẩm của Rumi đều viết tặng Shams-i-Tabriz. Những dòng này trích trong tập Mathnavi.

¹³⁶ : Kinh Quran 37:180.